

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 11

София, понеделникъ, 28 ноемврий

1932 г.

14. заседание

Петъкъ, 25 ноемврий 1932 година

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 45 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	305	Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието относно задържането подъ стража и даването разрешение за даване подъ съдъ народнитъ представители Борисъ Кръстевъ Петковъ, Александъръ Харалампиевъ Наумовъ, Асенъ Маноловъ Бояджиевъ, Петко Стоевъ Петковъ, Константинъ Русиновъ, Петъръ Йордановъ Фенерковъ, Христо Трайковъ Христовъ и Господинъ Желѣзовъ Лоловъ.
Заявление отъ народния представителъ Драгомиръ Апостоловъ, съ което съобщава, че заанапредъ ще се числи като членъ на парламентарната група Демократически сговоръ — Александъръ Цанковъ. (Съобщение)	305	(Продължение разискванията и одобрение решенията на комисията за даване разрешения за задържане и даване подъ съдъ поменатитъ народни представители)
Питания:		
1. Отъ народнитъ представители П. Напетовъ, М. Станевъ и Сѣби Димитровъ къмъ министра на външнитъ работи и на изповѣданията относно плащането на репарациитъ и пр. (Съобщение)	305	Случка. Напушане заседателната зала отъ народнитъ представители отъ работническата парламентарна група въ знакъ на протестъ противъ решението за задържане подъ стража и сѣденето на народни представители отъ сѣщата група
2. Отъ народния представителъ Д. Нейковъ къмъ министра на народното просвѣщение относно безредицитъ, станали на 15 ноемврий ч. г. въ Хасковската държавна смѣсена гимназия. (Съобщение, развиване и отговоръ)	306	Дневенъ редъ за следващото заседание

Председателъ: (Звъни) Обявявамъ заседанието за открито. Присѣствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ г. г. народни представители: Аврамовъ Аврамъ, Алексиевъ Никола, Ангеловъ Боянъ, Ангеловъ Иванъ, Апостоловъ Драгомиръ, Бешковъ д-ръ Иванъ, Богоевъ Борисъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бошнаковъ Тодоръ, Бояджиевъ Асенъ, Бояджиевъ Стефанъ, Василевъ Григоръ, Василевъ Иванъ, Василевъ Йото, Василевъ Ради, Влаховъ Димитъръ, Гаговъ Петъръ, Ганчевъ Миню, Георгиевъ Павелъ, Даневъ д-ръ Стоянъ, Дековъ Петко, Деневъ Андрей Пеневъ, Джабарски Стоянъ, Димитровъ д-ръ Димитъръ, Димитровъ Захари, Димитровъ Коста Желевъ, Ецовъ Борисъ, Желябовъ Жеко, Ивановъ Запрянь, Попивановъ Петъръ, Илиевъ Стойко, Казанаклиевъ Георги, Капитановъ Анастасъ, Караджовъ Костадинъ, Качаковъ Йорданъ, Косачевъ Йорданъ, Косевъ Костадинъ, Костовъ Георги, Кръстевъ Гето, Лоловъ Господинъ, Лоловъ Сава, Лунговъ Николай, Лѣкарски Иванъ, Манафовъ Христо, Мариневъ Василь, Маринчевъ Георги, Марковъ Цоло, Мартушковъ Алекси, Милановъ д-ръ Кънчо, Мирски Христо, Момчиловъ Тодоръ, Наумовъ Александъръ, Неновъ Атанасъ, Патевъ Симеонъ, Петковъ Борисъ, Петковъ Петко, Петковъ Стефанъ, Петровъ Никола, Поповъ Еню, Радоловъ Александъръ, Рангеловъ Раденко, Рафаиловъ Филипъ, Ру-

синовъ Костадинъ, Савовъ Сава, Симеоновъ Иванъ, Станевъ Митю, Станковъ Владимиръ, Ташевъ Димо, Фенерковъ Петъръ, п. Христовъ Георги, Христовъ Христо, Цановъ д-ръ Асенъ, Цачевъ Цачо, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Янакиевъ Василь)

Съобщавамъ, че председателството е разрешило отпустить по единъ день на следнитъ народни представители:
На г. Анастасъ Капитановъ — 1 день;
На г. Тодоръ Бошнаковъ — 1 день;
На г. Стоянъ Джабарски — 1 день;
На г. Андрей Пеневъ — 1 день;
На г. Борисъ Ецовъ — 1 день и
На народния представителъ г. Стефанъ Доброволски — 4 дни.

Народниятъ представителъ г. Драгомиръ Апостоловъ съ едно заявление до бюрото на Събранието уведомява послѣдното, че заанапредъ ще се числи като членъ въ парламентарната група на Демократическия сговоръ — Александъръ Цанковъ.

Съобщавамъ на Събранието, че народнитъ представители г. г. Петко Напетовъ, Митю Станевъ и Сѣби Димитровъ сѣ отпраздвали питане до г. министра на външнитъ работи въ смисълъ: (Чете)

„Първо, смѣтате ли, г. министре на външнитъ работи, че българскиятъ трудящъ се народъ е забравилъ страш-

ната вина на цѣлокупната българска буржоазия за дветѣ национални катастрофи, докарани отъ нея зарадѣ грабителскитѣ ѝ завоевателни цели?

Второ, докога ще продължава политиката на „честно плащане“ (отъ джоба на народа!) грабителскитѣ репарации и дългове?

Трето, не считате ли, г. министри на външнитѣ работи, че опититѣ на правителството чрезъ раздухване на шовинизма и национализма и чрезъ прикачване на българския народъ къмъ колесницата на голѣмитѣ империалисти, подъ предлогъ за облекчения по репарациитѣ, да хвърли отново българския трудящъ се народъ въ война и особено въ антисъветска война, ще срещнатъ решителната съпротива на работническитѣ и трудящитѣ се селски маси?

Четвърто, не считате ли, г. министри на външнитѣ работи, че, погизвайки съ кървавъ тероръ борбата на трудящитѣ се работнически, селски и бѣжански маси за премахване на насилническитѣ договори, унищожаване на репарациитѣ и дълговетѣ, даване право на подтиснатитѣ националности за национално самоопредѣление и противъ новата война, вие съдействувате за продължаването на насилническитѣ договори и подготвяте нова национална катастрофа?

Народниятъ представител г. Димитъръ Нейковъ е отъправилъ питане къмъ г. министъра на народната просвѣта. Като взема поводъ отъ безредицитѣ, станали на 15 ноемврий т. г. въ Хасковската държавна смѣсена гимназия, г. Нейковъ пита: (Чете)

„1. Не считате ли, че въ тия дни на осиромашаване на населението училищната такса отъ 1.200 л. годишно е прѣкомѣрно голѣма и непоносима и какви мѣрки ще вземете за нейното намаление?

2. Кой е позволилъ на полицията да влѣзе въ гимназията, да бие и да стреля и какви наказания сѣмъ наложени на виновниците за това опозоряване на училището?

3. Имало ли е учители и ученици, които сѣмъ подпомагали тия действия на полицията, като сѣмъ взели участие въ побоя надъ ученицитѣ и какви мѣрки сте взели срещу тѣхъ?

4. Известна ли ви е уличната манифестация на ученицитѣ-легионери и какви мѣрки сте взели за наказание на виновниците? Въобще какви сѣмъ тѣзи ученици-легионери, кой ги инспирира и не считате ли, че тѣ сѣмъ една опасност за нормалния животъ на училището?

5. Колко ученици сѣмъ наказани и не считате ли, че при горнитѣ обстоятелства наложенитѣ имъ наказания сѣмъ едностранчиви, тежки и несправедливи и не смѣтате ли да ги смекчите и въобще отмиѣните?”

Министъръ К. Муравиевъ: Азъ сѣмъ готовъ да отговоря на това питане на г. Нейковъ.

Председателъ: Г. Нейковъ! Г. министърътъ на просвѣтата е готовъ да отговори на Вашето питане.

Имате думата да развиете питането си.

Д. Нейковъ (с. д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Питането, което сѣмъ отъправилъ къмъ г. министъра на народното просвѣщение, е съ следното съдържание: (Чете)

„Господинъ министри! На 15 ноемврий т. г. сѣмъ избухнали безредици въ Хасковската държавна смѣсена гимназия. Като поводъ за тия безредици е послужило обстоятелството, че на този день, 15 ноемврий, ученицитѣ отъ гимназията били задължени да платятъ следующата се частъ отъ училищната такса или, въ противенъ случай, да напустнатъ училището.

Въ тия безредици се е намѣсила и полицията, която, безъ всѣкаква нужда, е нахлула въ училищното помѣщение, малтретирала е съ бичове и палки ученицитѣ и ученичкитѣ предъ очитѣ на тѣхнитѣ учители и е стреляла по таванитѣ на училищнитѣ коридори и стаи. Много ученици и нѣкои ученички сѣмъ били арестувани и бити.

Твърди се, че въ тѣзи си произволни и брутални действия полицията, за голѣмо съжаление, е била насърдена и подпомагана отъ нѣкои учители и ученици.

Сѣмъ щия день вечерътъ, къмъ 5½ ч., група ученици, наречени легионери, водени отъ бивши детективи и закриляни отъ полицията, сѣмъ направили шумна манифестация изъ училището на гр. Хасково.

Поради горнитѣ обстоятелства, редовниятъ животъ въ гимназията е билъ нарушенъ. На много ученици сѣмъ

били наложени тежки и несправедливи наказания и въобще въ гимназията се е създадала една тежка атмосфера, която всѣки часъ може да избухне въ нови и опасни безредици.

Възъ основа на правилника за вътрешния редъ на Народното събрание моля да ми отговорите:

1. Не считате ли, че въ тия дни на осиромашаване на населението, училищната такса отъ 1.200 л. годишно е прѣкомѣрно голѣма и непоносима и какви мѣрки ще вземете за нейното намаление?

2. Кой е позволилъ на полицията да влѣзе въ гимназията, да бие и да стреля и какви наказания сѣмъ наложени на виновниците за това опозоряване на училището?

3. Имало ли е учители и ученици, които сѣмъ подпомагали тия действия на полицията, като сѣмъ взели участие въ побоя надъ ученицитѣ и какви мѣрки сте взели срещу тѣхъ?

4. Известна ли ви е уличната манифестация на ученицитѣ-легионери и какви мѣрки сте взели за наказание на виновниците? Въобще какви сѣмъ тѣзи ученици-легионери, кой ги инспирира и не считате ли, че тѣ сѣмъ една опасност за нормалния животъ на училището?

5. Колко ученици сѣмъ наказани и не считате ли, че при горнитѣ обстоятелства наложенитѣ имъ наказания сѣмъ едностранчиви, тежки и несправедливи и не смѣтате ли да ги смекчите и въобще отмиѣните?”

Г. г. народни представители! За безредицитѣ въ Хасковската държавна гимназия, станали на 15 ноемврий, въ печата и въ обществото проникнаха непълни и неточни сведения. Както и въ други случаи на ученически безредици и стачки, така сѣмъ и въ конкретния, отъ тия сведения остана впечатление, че безредицитѣ въ Хасковската държавна гимназия сѣмъ плодъ на политически подбуди, сѣмъ резултатъ само на комунистическата агитация и пропаганда срѣдъ младежта въ гимназиитѣ.

За да се избѣгнатъ всѣкакви недоразумения, азъ сѣмъ дълженъ веднага да заявя, че при тия безредици наистина е имало външни подбуди. Това е безспоренъ фактъ.

Но, г. г. народни представители, азъ трѣбва да прибавя, че преди тия подбуди, въ живота на тая гимназия е имало една жива действителност, която се явява като първопричина за станалитѣ тамъ безредици. Тази първопричина сѣмъ голѣмитѣ и непоносими за населението училищни такси, които основателно всѣмъ смутъ, както въ срѣдата на ученицитѣ, така сѣмъ и въ срѣдата на тѣхнитѣ родители.

Че Комунистическата партия е искала да използва недоволството за своитѣ политически цели и борби, това е вѣнъ отъ всѣкакво съмнение. Него надѣвамъ се, че и самитѣ комунисти, които сѣмъ издали въ Хасково редица позиви, нѣма да отрекатъ.

А. Циганчевъ (з): Ама и широкитѣ социалисти сѣмъ издали позиви!

Д. Нейковъ (с. д): Но, г. г. народни представители, мене ми се струва, че не бива да се изпуска изъ прѣлъ видъ и безспорниятъ фактъ, че въ навечерието на 15 ноемврий родителитѣ на ученицитѣ отъ Хасковската гимназия сѣмъ били поставени въ едно много стѣснено положение — да намѣрятъ непремѣнно на всѣка цена, стотици, а нѣкои отъ тѣхъ дори и надъ 1.000 лева, за да внесатъ такситѣ за своитѣ деца ученици, като тия родители сѣмъ били предъ действителната опасност, ако не внесатъ изискуемата се такса, тѣхнитѣ ученици да бждатъ отстранени отъ гимназията.

К. Кораковъ (д): Само тамъ ли е? То е въ цѣла България.

Д. Нейковъ (с. д): Уважаеми колега! Вие ми давате поводъ да обясня това. Моитѣ сведения, обаче, сѣмъ такива, че не само въ Хасково е имало недоволство. Но че такава е имало и въ цѣла България или най-малко и въ други градове на България.

Х. Родевъ (нац. л): Обаче само тамъ е станало това.

Д. Нейковъ (с. д): И благодарение на това, министърътъ на просвѣщението е намѣрилъ за необходимо да отсрочи събирането на такситѣ съ единъ месецъ — крайниятъ срокъ, вмѣсто да бжде 15 ноемврий, той го опредѣлилъ 15 декемврий.

Както знаете, г. г. народни представители, до началото на настоящата учебна година училищнитѣ такси въ гимназиитѣ у насъ бѣха въ размѣръ 500 л. годишно.

А. Циганчевъ (з): А въ общинските и по 2.500, по 3.000 л.

Д. Нейковъ (с. д): Съ закона за бюджета на фондовете, вие си спомняте, настоящето Народно събрание предвиди една допълнителна такса отъ 700 л.; така че таксата, която учениците трѣбва да плащатъ ежегодно за право на своето учение въ гимназията, възлиза на 1.200 л.

К. Кораковъ (д): И затова държавата взе издръжката на всички непълни общински гимназии.

Д. Нейковъ (с. д): Вие си спомняте, г. г. народни представители, че това увеличение на таксата стана въ едно време, когато ние всинца — и опозиция, и правителство — твърдимъ и приемаме общо, че българскиятъ народъ, особено трудящият се слоеве отъ него, е подложенъ на единъ бързъ процесъ на обедняване; че въ значителна степенъ той е загубилъ своята платежна способност; че той вече, поради стопанската криза, не може да отстоява на своите платежни задължения. Това, г. г. народни представители, е фактъ и вие си спомняте, че както Народното събрание, така и правителството, както управляващият блокъ, така и опозицията, а също така и редица обществени групировки и организации въ нашата страна се занимаватъ съ въпроса, какъ, по какъвъ начинъ да се притекатъ на помощъ, за да се облекчи положението на българските данъкоплатци.

А. Циганчевъ (з): И затова 54 гимназии станяха държавни.

Д. Нейковъ (с. д): Таксата, г. г. народни представители, съгласно нареждането на Министерството на народното просвѣщение, е трѣбвало да бъде изплатена на три срока: първо, 500 л. при записването на учениците; второ, на 15 септемврий 250 л. и, най-после, на 15 ноемврий, останалитъ 450 л. Въ изпълнение на тая разпоредба на Министерството на народното просвѣщение, директорътъ на Хасковската смѣсена гимназия своевременно, още десетина-петнадесет дена преди 15 ноемврий, преди деня на тия размирици, чрезъ специално обявление, окачено по стенитъ на гимназията, разгласено чрезъ печата и чрезъ съобщение на учениците въ отдѣлнитъ класове, е уведомилъ учениците, че най-късно на 15 ноемврий тѣ ще трѣбва да изплатятъ остатъка отъ своята такса въ размѣръ 450 л. и че тия отъ тѣхъ, които не платятъ тая такса, безусловно, съгласно нареждането на Министерството на народното просвѣщение, ще бъдатъ отстранени отъ гимназията.

Председателъ: Побързайте, г. Нейковъ, защото времето Ви изтича.

Д. Нейковъ (с. д): Добре. — Това съобщение на директора е внесло цѣла гревота, както въ срѣдата на учениците, така също и въ срѣдата на тѣхнитъ родители.

Г. г. народни представители! За да си обясните всички обстоятелства, при които е избухнало — нѣма да го нарека стачка, защото въ Хасково не е имало стачка на ученици — недоволството на учениците, и за да преценитъ правилно, какъ се е действувало, азъ съмъ длъженъ да ви припомня, че гр. Хасково е единъ беденъ работнически и занаятчийски центъръ, че голѣма частъ отъ гражданитъ на гр. Хасково сѣ се препитавали отъ работната си надница, която сѣ получавали отъ многобройнитъ въ Хасково тютюневи складове, а също така и отъ труда си като занаятчии. Поради настѣпилата криза въ тютюневото производство, вие всички знаете — това е безспоренъ фактъ — че днесъ голѣма частъ отъ работниците сѣ намиратъ въ безработица, че занаятитъ сѣ въ упадъкъ, че занаятчиитъ едва могатъ да преживяватъ, че въобще всички дребни и срѣдни съществування въ гр. Хасково сѣ намиратъ въ едно крайно затруднено положение. Въ този именно моментъ и въ началото на една зима, когато на хората сѣ били потребни срѣдства, за да могатъ да се запасятъ съ гориво, топливо и съ редица други продукти за зимнина, въ този моментъ, казвамъ, учениците сѣ били поканени непременно да внесатъ, до 15 ноемврий най-късно, подъ страхъ на изключване, опредѣлената имъ отъ закона такса.

Г. г. народни представители! За да си обясните напълно тревогата, която е настѣпила въ редоветъ и на ученици, и на граждани, азъ бихъ молилъ тия отъ васъ, които иматъ възможностъ, минавайки край тази гимна-

зия, да надзърнатъ, да надникнатъ и да видятъ бледитъ и изпити лица на гимназиститъ...

К. Кораковъ (д): Много трагично!

Д. Нейковъ (с. д): ... да назърнатъ въ тѣхнитъ квартири, въ тѣхнитъ домакинства и да видятъ, при каква бедна обстановка тѣ живѣятъ, какъ мизерно тѣ се хранятъ и въобще при какви стѣснени условия живѣятъ. Г. г. народни представители! Само тогава вие ще си обясните мѣката на учениците и на тѣхнитъ родители и вие ще разберете, доколко нашата държава и обществото сѣ абдикирали отъ задълженията си къмъ подрастващата младежъ въ нашата страна. Азъ чувамъ възраженията ви; не се спирамъ на тѣхъ поради липса на време, защото не правя интерпелация, правя само питане и времето ми е много ограничено. Тия възражения сѣ направиха и другаде, — че голѣма частъ отъ учениците сѣ освободени отъ такса. Г. г. народни представители! За ваше знание азъ съмъ длъженъ да ви кажа, че споредъ сведенията, които взехъ отъ дирекцията на Хасковската гимназия, 327 души ученици, отъ 609 всичко презъ миналата учебна година, сѣ платили изцѣло своитъ училищни такси, ...

А. Циганчевъ (з): Значи, 50%.

Д. Нейковъ (с. д): ... и че само 277 ученици сѣ били освободени отъ такси.

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Другитъ какво сѣ направили?

Н. Йотовъ (з): А тази година?

Д. Нейковъ (с. д): Тѣзи цифри показватъ, че наистина една голѣма частъ отъ учениците сѣ били освободени, съгласно закона, отъ училищна такса. Но тѣ същевременно ви показватъ, че по-голѣмата частъ отъ учениците, повече отъ 60%, или на брой 327 души, сѣ били принудени да платятъ училищната такса.

Уважаемиятъ колега ме пита колко души сѣ платили въ началото на тази година. Нека ви кажа, че въпросътъ още не е приключенъ. Но до деня, когато азъ направихъ моята анкета въ Хасково по тѣзи размирици, ми се съобщихъ, че досега сѣ платили таксата всичко 296 ученици и че подлежатъ още голѣма частъ отъ тѣхъ да я платятъ.

Г. Мариновъ (з): Колко още не сѣ платили? Знаете ли колко ученици сѣ освободени отъ такса и колко трѣбва да платятъ такава?

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители. Въ печата проникнаха известни освѣтления, които, ако не бъдатъ разяснени тукъ отъ трибуната на Народното събрание, могатъ да внесатъ едно заблуждение и въ обществото, и въ срѣдата на народното представителство. Сведенията сѣ, че инициатори на тѣзи безредици били тѣмко ония ученици, които сѣ били освободени отъ училищна такса. За да бъде добросъвестенъ, нека да ви призная, че това въ голѣма степенъ е така.

А. Циганчевъ (з): Значи, първопричината не е таксата

Д. Нейковъ (с. д): Обаче то съвсемъ не отстранява факта, че училищнитъ такси сѣ високи, че голѣма частъ отъ населението не може да ги понася. ...

А. Циганчевъ (з): То е другъ въпросъ.

Д. Нейковъ (с. д): ... и че то е омѣчено, когато тѣ му сѣ поискани.

Н. Гавриловъ (нац. д): Когато въ бюджетарната комисиия стана въпросъ за поемане издръжката на общинските гимназии отъ държавата, вие се съгласихте да се увеличатъ такситъ.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Първата точка отъ питането ми, което азъ отиравамъ къмъ г. министра на народното просвѣщение, е: не считате ли че, въ тѣзи дни на осиромашаване на населението, училищната такса отъ 1.200 л. годишно е прѣкомѣрно голѣма, непоносима ...

Н. Гавриловъ (нац. д): Какъ може да питате за това, когато вие въ бюджетарната комисиия се съгласихте съ тая такса?

Д. Нейковъ (с. д): ... и какви мърки ще вземете за нейното намаляване?

А. Циганчевъ (з): За която такса и Вие държахте.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители и г. председателю! Дочувамъ апострофи, които не мога да не опровергая, но които ми отнематъ само времето. Казва се, че въ бюджетарната комисия и азъ съмъ си билъ далъ съгласието за тази такса.

А. Циганчевъ (з): Да, да.

Д. Нейковъ (с. д): Протестирамъ, защото и въ бюджетарната комисия и тукъ, въ пленума на Народното събрание, вие си спомняте, азъ се обявихъ решително срещу тѣзи високи такси и ви заявихъ, че нѣма да бждатъ плащани и че около тѣхъ ще имаме голѣми неприятности.

Н. Гавриловъ (нац. л): Не е вѣрно това.

Д. Нейковъ (с. д): И, г. г. народни представители, отпращайки този първи въпросъ къмъ г. министра на народното просвѣщение, азъ добавямъ къмъ него и една молба, молба, която отправямъ и къмъ васъ, г. г. народни представители, особено къмъ васъ отъ болшинството, да се замислите върху този въпросъ, да намѣрите начинъ и възможностъ, да намѣрите случай да намалите тѣзи такси, защото тѣ сѣ наистина прѣкомѣрни и ще се отразятъ зловредно върху правилното разпредѣление на образователнитѣ блага въ нашата страна.

А. Стоевъ (з): Като дойде да разглеждаме бюджетопроекта — тогава ще приказваме.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! При тази атмосфера изникнаха безредицитѣ въ Хасковската гимназия.

С. Таковъ (з): Само затова ли?

А. Циганчевъ (з): Г. Нейковъ! Вие си противоречите.

Д. Нейковъ (с. д): Нека ви кажа, че още преди 15 ноемврий ученицитѣ сѣ издали единъ анонименъ позивъ, ...

В. Коевски (нац. л): Демагогия е това.

Д. Нейковъ (с. д): ... който по своето съдържание е много интересенъ, но който азъ, по липса на време, не ще мога тукъ да разгледамъ. Въобще трѣбва да ви кажа, че, сѣ изключение само на единъ позивъ — азъ имамъ тукъ 3—4 такива, а зная, че има издадени и повече ...

С. Таковъ (з): Вашиятъ тукъ ли е?

Д. Нейковъ (с. д): Тука е, г. г. народни представители, и сѣ разрешението на г. председателя, готовъ съмъ да ви го прочета.

Председателътъ: Моля, моля!

А. Циганчевъ (з): Значи, признавате, че и Вие сте се мѣсили. — Всѣки гледа да лови въ мѣтна вода голѣми сомове.

Председателътъ: Г. Нейковъ! Предупреждавамъ Ви, че трѣбва да привършите, иначе ще Ви отнема думата.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! На 15 ноемврий, между втория и третия часове, въ голѣмото междучасие, една частъ отъ ученицитѣ, напускайки своитѣ класове, се събиратъ въ задния дворъ на гимназията и издигатъ на своитѣ рамене единъ отъ своитѣ другари, на име Янчевъ Янчо, синъ на единъ бившъ земледѣлецъ, околийски началникъ, бившъ народенъ представителъ, убитъ звѣрски следъ хвърляне на Софийската катедра въ въздуха. Но тъкмо ученикътъ заговорилъ и ученицитѣ издигнали своя протестъ, криво или право, срещу голѣмитѣ такси, въ училищното помѣщение, въ коридоритѣ, нахлува полиция — която предварително е била блокирала гимназията околорѣстъ, предната врата, задната врата, дворовѣтъ — и сѣ камшици и палки почва да бие, да блъска налѣво и надѣсно всички ученици и ученички, които се изпръчвали отпреди й. Г. директорътъ, единъ спокоенъ и улегналъ човѣкъ, заедно сѣ нѣколко учители

помолили полицията да напусне училищното помѣщение, да не безчинствува въ него, да излѣзе навънъ, защото дирекцията и учителскитѣ съветъ сѣ въ състояние да успокоятъ ученицитѣ и да сѣ разправятъ съ тѣхъ, съгласно наредбитѣ на министерството и на училищнитѣ статuti и правилници. Въпрѣки тази молба, обаче, полицията се нахвърля въ училищното помѣщение още по-грубо върху ученицитѣ, блъска ги сѣ камшици и палки, и си е позволила да стреля по стенитъ, по таванитѣ на коридоритѣ и въ училищнитѣ стан.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не е вѣрно това. Полицията е била извикана, сѣ стрелба въ въздуха да дойде на помощъ на единъ агентъ и на единъ стражаръ, които сѣ били притиснати и малтретирани отъ буйствуващитѣ ученици въ гимназията. Така се е намѣсила полицията — дошла е да избави този агентъ и този стражаръ.

Д. Нейковъ (с. д): Г. министре! Имайте малко търпение и ще видите, че Вашитѣ сведения не сѣ точни. Азъ съмъ тамъ, че г. министърътъ на просвѣщението има доклада на своя пратеникъ въ Хасково. Той е, който най-пълно ще установи истината по спора, който възникна между мене и г. министра на вътрешнитѣ работи. Азъ твърдя, че това, което казахъ, е вѣрно. Думитѣ на г. директора сѣ: „Не съмъ извикалъ никаква полиция въ училищното помѣщение“.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не той — директорътъ не е извикалъ полицията.

Д. Нейковъ (с. д): „Азъ останахъ крайно изненаданъ отъ това. Азъ се почувствувахъ посраменъ предъ учителитѣ и ученицитѣ, когато стражаритѣ нахлуха, навлязоха въ училището и почнаха да биятъ, дори си позволиха да гърмятъ“. И човѣкътъ извади отъ своето чекмедже три гилзи и каза: „Гърмежитѣ бѣха много, но азъ добросъвестно мога да ви покажа само тѣзи три гилзи, които ми дадохъ слугитѣ, защото на онова, което ми казватъ ученицитѣ, мога да не давамъ пълна вѣра, но това, което сѣ събрали слугитѣ по коридоритѣ — тѣзи три гилзи — това е несъмнено“.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не казвамъ, че директорътъ е извикалъ полицията. Азъ Ви казахъ, че буйствуващитѣ ученици сѣ нападнали единъ агентъ и единъ стражаръ въ двора на гимназията и вследствие на това е трѣбвало да бжде извикана полицията.

Д. Нейковъ (с. д): Това не е истина. Тѣкмо когато директорътъ и учителитѣ сѣ разправяли сѣ присѣдстващитѣ полицаи, въ галопъ пристига единъ взводъ конна стража, която се нахвърля наново върху ученицитѣ, започва да ги бие на улицата, нахлува въ училищния дворъ и имъ нанася тежъкъ побой. Нѣкои отъ тѣхъ влизатъ наново въ училищното помѣщение, почватъ да биятъ, почватъ наново да стрелятъ. Много естествено, че ученицитѣ сѣ реагирани на това, реагирани сѣ и нѣкои отъ учителитѣ. Ученицитѣ сѣ протестирали, като сѣ викали „долю“ и „у-у“. Вие виждате, че сѣ били въ правото си да направятъ това, тъй като сѣ били изправени предъ едно явно насилие и малтретиране отъ хора неотговорни и неповикани отъ тѣхнитѣ възпитатели; самитѣ ученици сѣ виждали усилията на своя директоръ да отстрани дошлата полиция отъ училището.

Г. г. народни представители! Начело на тая полиция, която се е отличила срещу ученицитѣ, е билъ старшиятъ стражаръ Тодоровъ, известенъ звѣръ-полицай, насилникъ, служащъ отъ 6—7 години въ Хасковска околия и въпрѣки всички постѣпки, той остава и до днесъ ненаказанъ и служи примѣрно на г. д-ръ Гиргиновата демократическа полиция!

А. Кантарджиевъ (д): Това е вече цинизмъ!

Д. Нейковъ (с. д): Не е цинизмъ, това е една истина. Често пжти, когато говоримъ отъ трибуната на Народното събрание за насилие, вие казвате: дайте факти.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е голословно.

Д. Нейковъ (с. д): Ето, г. г. народни представители, единъ конкретенъ фактъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никакъвъ конкретенъ фактъ. Вие споменавате едно име и нищо повече.

Д. Нейковъ (с. д): Не само това, но детективитъ сж арестували ученици и ученички и сж си позволили. . .

Председателътъ: (Звъни) Завършете, моля Ви се. Азъ Ви дадохъ и безъ туй повече време, отколкото правилникътъ Ви позволява.

Д. Нейковъ (с. д): Свършвамъ. — . . . да малтретиратъ ученицитъ и дори да се гаврятъ съ нѣкои отъ ученичките.

Отъ болшинството: Е-е-е!

Д. Нейковъ (с. д): Да! Какво „е-е-е“! (Смѣхъ)

Г. г. народни представители! Полицията никога досега, колкото и да е била брутална, дори и въ турско време, не си е позволила тази слободия да влѣзе въ храма на науката, въ училището, и предъ очитъ на учителитъ да се нахвърли най-брутално върху тѣхнитъ възпитаници — ученици и ученички.

Н. Гашевски (з): Когато правите училищата на партийни клубове, ще идва полицията.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ свършвамъ, като указвамъ на още едно обстоятелство, за което ще трѣбва да се замислите. Сжщиятъ день вечерътъ, въ 5½ часа, една група ученици, на брой около 80—100 души, събрана въ клуба на родозащитнитъ и скаутитъ, направятъ една демонстрация изъ главнитъ улици на гр. Хасково, като сж били предводителствувани отъ единъ бившъ детективъ отъ времето на Демократическия сговоръ и отъ единъ младежъ, който се числи днесъ къмъ младежкото движение на Демократическия сговоръ — Александъръ Цанковъ. Тия младежи, наречени ученици-легионери, сж манифестирали и демонстрирали и сж си позволили да предизвикватъ, ржководени отъ външни лица, които нѣматъ нищо общо съ училището и съ живота на училището. Въобщо въ Хасковската гимназия ученицитъ сж раздѣлени на два лагера. Дебнатъ се, преследватъ се, въоръжаватъ се, биятъ се, клеветятъ се, насѣкватъ се и, ако вие се отнасяте така, както давате видъ, че се отнасяте несериозно къмъ събитията въ Хасковската гимназия, азъ ви увѣрявамъ, г. г. народни представители, че въ скоро време вие ще бждете изненадани отъ много по-голѣми неприятности и скандали въ Хасковската гимназия.

Като протестирамъ за всичко онова, което се е случило тамъ, азъ моля министъра на просвѣщенieto, а сжщо така и министъра на вътрешнитъ работи да взематъ всички мѣрки да накажатъ виновнитъ, да дадатъ за служеното на всѣкго, а сжщо така да внушатъ и на ония, които насърдчаватъ образуването на нѣкакви си ученически легиони, да не си играятъ съ огъня, защото ще внесатъ въ училището единъ елементъ на раздори, който ще раздѣли ученицитъ, ще смути живота на училището и по таквъ начинъ ще създаде не само на Хасково, но въ цѣлата страна, включително и въ Народното събрание, много по-голѣми неприятности.

А. Кантарджиевъ (д): Трѣбва да се взематъ мѣрки противъ вашитъ пакостни агитации, съ които вие дѣлите ученицитъ въ училището. (Глъчка)

Председателътъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да.

Има думата г. министърътъ на народното просвѣщение.

Министъръ К. Муравиевъ: Г. г. народни представители! Една демонстрация или една стачка въ една гимназия не трѣбва да се разглежда само като единъ отдѣленъ фактъ — какво е станало въ 7 ч., какво е станало въ 8 ч., кой се е билъ — а трѣбва да се разглежда въ цѣлата съвкупность отъ факти, които сж предизвикали тая демонстрация и сж влияели за нейното развитие. Всички стачки и демонстрации, които сме имали въ нашитъ гимназии въ миналитъ учебни години 1930/1931 и 1931/1932, винаги сж възниквали подъ единъ благовиденъ претекстъ, често пжти дребнавъ. Стачките не сж само отъ миналата година. Въ 1930/1931 г. сме имали седемъ стачки, а миналата година деветъ. Почти всички сж били подъ претекстъ на недоволство противъ нѣкой учителъ или учителка, противъ слабитъ бележки, противъ такситъ, а нѣкои по поводъ на нанесенъ побой на ученикъ или ученичка. Винаги следъ като се роди броженieto въ гимназията, Работническата партия, чрезъ своята ядка вътре въ гимназията, а главно чрезъ своитъ агенти на улицата, веднага се намѣсва въ предизвиканата често пжти отъ нея демонстрация и й дава колоритъ напълно комунистически.

Х. Родевъ (нац. л): Това г. Нейковъ не трѣбваше да го пропусне.

Министъръ К. Муравиевъ: Знае се, че комуниститъ сж добре организирани, че тѣ иматъ конспиративни методи, иматъ традиции, въ борбата сж дрѣзки и, макаръ разполагайки съ едно малко меншенство, тѣ даватъ винаги на болшинството отъ бунтаритъ колоритъ на комунисти. Нѣкога демонстрацията или стачката е предизвиквана и ржководена направо отъ тѣхъ. Таквъ е, по моето убеждение, случаятъ и въ гр. Хасково.

Още къмъ 10 т. м. директорътъ на Хасковската държавна гимназия е ималъ сведения, че между ученицитъ имало известно брожение. На първо време той не е могълъ да разбере въ каквъ мащабъ е то, между кои ученици и за каква целъ. И тамъ е слабостта на нашето учителство — то не е пригодно за днешното време, нѣма разувателни органи, не е възпитано да извършва и онази работа, която въ днешнитъ болни времена се възлага на единъ директоръ на гимназия, . . .

Нѣкой отъ работниците: Полицейска.

Министъръ К. Муравиевъ: . . . кждето има другъ редъ, кждето има една пропаганда, която не се върши обикновено презъ вратата на гимназията отъ тия господа (Сочи работниците), не се върши даже и презъ прозорцитъ, а се върши презъ комина, а най-много на улицата и по кжщитъ на самитъ ученици.

Следъ 2—3 дена се очертаало вече недоволството отъ какво ще бжде — движение и протестъ противъ ученическите такси. На 14 т. м. нему е било известно, че на 15 една група, колкото се може по-многочислена, ще излѣзе на протестъ въ двора на гимназията, като има и посочени оратори. Полицията е била предупредена за въ случай на размирици, защото се знаятъ какви сж приѣомитъ не толкова на тия младежи, отровени отъ комунистическата пропаганда, отколкото на външнитъ лица, които стоятъ около гимназията, напжтствуватъ стачката, даватъ й видъ и често пжти предизвикватъ кървави съткновения. Полицията е била предупредена да бжде готова. Учителитъ сж получили заповѣдъ да отидатъ сутринтъ рано въ гимназията. И, действително, на 15 рано директорътъ и учителитъ отиватъ въ гимназията и намиратъ двора и чиноветъ въ класнитъ стаи покрити съ позиви, написани всички съ ржка. (Показва позиви) Споредъ сведенията, които имаме, тѣ сж писани отъ ржководството на Работническата партия въ една частна кжща. Позивътъ, по стилъ и по съдържание, нито е ученически, нито отговаря на целта, за която е била предизвикана тая демонстрация. Той е чисто политически, чисто комунистически. Протестира се противъ високитъ такси, иска се тѣхното намаление, даже тѣхното премахване, протестира се противъ „хилядитъ ограничения и реакционната политика на Министерството на просвѣщенieto“, противъ изключванията, и следватъ по-нататкъ разнитъ възклицания — „Да живѣе!“, „Да живѣе!“, които сж стереотипни.

Отъ мнозинството: Кой да живѣе?

Министъръ К. Муравиевъ: Съветска Русия и т. н. (Оживление)

Позивитъ сж били събрани веднага. Директорътъ на гимназията е миналъ презъ всички класове, предупредилъ е ученицитъ, особено тѣзи, въ които се е съмнявалъ, че ще предизвикатъ безредици и е говорилъ на самитъ ученици за такситъ. Знаете всички, че миналата година въ реалкитъ, въ общинскитъ гимназии се плащаха такси до 2500 л. Съ тазгодишния бюджетъ такситъ навсѣкжде станали по 1200 л. — 500 л. за гимназията и 700 л. за специалния фондъ за издръжка на учителитъ. Следователно, срещу никакво увеличение на такситъ не може да се протестира, още повече като се знае, че сумата 500 л. не е за държавния бюджетъ, нито за нѣкаква друга целъ, а е за беднитъ ученици — за купуване на учебници, за купуване на дрехи и за безплатни трапезарии на крайно беднитъ ученици. Ученицитъ не сж имали основание да протестиратъ противъ такситъ не само защото не сж високи, но и защото сж дадени всички възможни облекчения на тѣзи, които сж въ невъзможность да ги плащатъ. Отъ 683 ученика таксата 400 л. тази година сж я платили 279, а сж освободени 404; . . .

Н. Гашевски (нац. л): Г. Нейковъ да си вземе бележка.

Министъръ К. Муравиевъ: . . . отъ таксата 700 л. сж освободени 363 ученици, а сж я платили 320. При това

дадено е нареждане учителският съвет, ако намѣри, че известни семейства сѣ въ затруднено положение, да отложат плащането на такситѣ сѣ още единъ месецъ. Повече отъ това нито можехме да направимъ, нито пъкъ трѣбваше да направимъ въ днешнитѣ трудни времена, въ които се намира държавата.

Повидимому, ученицитѣ останали доволни отъ обясненията на г. директора; болшинството отъ тѣхъ се успокоили. Но въпрѣки туй, дадено е било нареждане за стачка, за демонстрация. И тукъ проличава напълно организацията отъвнѣ и влиянието на улицата, влиянието главно на Работническата партия. Забравихъ да ви кажа, че въ първитѣ часове около гимназията сѣ се навѣртвали мнозина отъ ръководителитѣ на Работническата партия.

Л. Станевъ (раб): Кажете имъ имената!

Министъръ К. Муравиевъ: Единъ отъ тѣхъ, струва ми се, се казва д-ръ Тагаровъ.

Л. Станевъ (раб): Тагаровъ въ никой случай нѣма да отиде при ученицитѣ.

С. Таковъ (з): Отишелъ е, както виждашъ.

А. Циганчевъ (з): (Къмъ Л. Станевъ) Сигурно и ти си билъ тамъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Презъ голѣмото междучасие въ лѣвото крило на гимназията започватъ да се чуватъ викове, шумъ и следъ туй ржкоплѣскания. Директорътъ излиза и намира една група отъ около 50-60 ученици, които излизатъ сѣ викове къмъ двора. При излизането най-отъявленитѣ комунизирани младежи си разпасали поясоцитѣ и биели останалитѣ ученици, които не желали да излѣзатъ сѣ тѣхъ на протестъ въ двора. (Оживление всрѣдъ работницитѣ) На двора ученицитѣ вдигатъ единъ ораторъ на ремене, който почва да говори противъ такситѣ. Вдигатъ и другъ ораторъ. Въ туй време боятъ продължава между ученици, комунизирани или завлѣчени отъ тия, които сѣ били ръководени отъ тѣхъ, и тия, които сѣ били противъ демонстрацията и противъ стачката. Виждайки тия безредици и опасявайки се, че тая група ще излѣзе вънъ отъ гимназията и ще излѣзе на улицата да върши безредия и, може би, ще предизвика кървави стѣлкновения, полицаитѣ влизатъ въ двора и даватъ заповѣдь всѣки да се прибере въ класната си стая. Въ това време единъ отъ стражаритѣ е стрелялъ два-три пѣти въ въздуха, не сѣ друга целъ, а за да се чуе, защото не е ималъ възможностъ да говори — толкова силни сѣ били виковетѣ. Ученицитѣ почватъ да се прибиратъ въ класоветѣ, но въ туй време почватъ дюдюканията противъ полицията. Тукъ вече една частъ отъ ученицитѣ се присъединява къмъ стачницитѣ. Но азъ намирамъ, че това е повече младежко увлѣчение, солидарностъ сѣ тия, които сѣ подгонени изъ двора, и не може да се счита, че всичката тая младежъ е комунизирана. Полицията влиза вътре, за да въдвори редъ. Защото трѣбва да признаемъ, че не е имало никакъвъ редъ. Боятъ е продължавалъ. Има единъ учителъ битъ, една учителка ударена. Къмъ учителката Петрова сѣ се отправяли закани и названия „мерзавка“.

Х. Родевъ (нац. л): Отъ кого е ударена?

Министъръ К. Муравиевъ: Отъ ученикъ. — Полицията влиза вътре и се стреми да въдвори редъ. Тамъ единъ отъ полицаитѣ, виждайки се заобиколенъ отъ тия ученици, които сѣ предизвиквали демонстрациитѣ и повечето отъ които сѣ били буйни и сѣ държали поясоцитѣ си въ ръка, да въстрели въ тавана, не сѣ друга целъ, а за да ги сплани. Въ това време другиятъ полицай съобщава по телефона да имъ изпратятъ въ помощъ още полицаи. Идватъ други полицаи и, естествено, когато полицията влѣзе въ едно такова заведение и когато има на среща си една група отъ 50-60 ученици обезумѣли, които не знаятъ какво правятъ, но само дюдюкатъ, предизвикватъ и се биятъ, може да стане нѣкой непредвиденъ инцидентъ между ученици и полицаи. Но не е имало нѣщо особено. Единъ ученикъ е ударенъ въ ръката. Въ позивитѣ се пише, че билъ мушнатъ сѣ кама отъ учителя Петкановъ — нѣщо, което не е вѣрно, защото отъ лѣкарската експертиза се установява, че ученикътъ е ударенъ сѣ тѣло оржие. И, което е най-интересното, ударениятъ ученикъ е отъ IV класъ, а IV класъ преди обѣдъ не е ималъ занятия въ гимназията. Очевидно, той е билъ вратенъ тамъ като подстрекателъ и е вземалъ дейно уча-

стие въ безредицитѣ, но не като ученикъ, а като провокаторъ и въ суматохата е билъ ударенъ отъ нѣкой ученикъ.

Абсолютно никакво друго произшествие не е станало. Всички демонстранти и оратори сѣ били освободени отъ такса; всички изключени ученици сѣщо сѣ били освободени отъ такса. Следователно, най-малко тѣ иматъ поводъ да протестиратъ. Миналата година всички сѣ получили помощи отъ дирекцията на гимназията. Естествено, че това сѣ отровени младежи, комунизирани, налѣхани отъ тѣзи господа (Сочи работницитѣ), и, вследствие на тѣхната престѣпна политика, ставатъ сега жертва на домогванията имъ въ нашитѣ гимназии. (Оживление всрѣдъ работницитѣ)

А. Циганчевъ (з): И ставатъ уличници! Много добра услуга имъ правятъ.

С. Димитровъ (раб): Тая младежъ, която е била бита въ Хасково, е бѣдещиятъ строителъ на обществото. Това сѣ момчета, които...

Министъръ К. Муравиевъ: Побои между ученици може да се каже, че не е имало такива, за каквито се говори. Има бити ученици, обаче тѣ сѣ били отъ тия, които насила сѣ искали да ги накаратъ да демонстриратъ.

Х. Родевъ (нац. л): Отъ трудящитѣ се!

Д. Нейковъ (с. д): Какви мѣрки сте вземали, г. министре!

Министъръ К. Муравиевъ: Мѣрkitѣ, които съмъ вземалъ, г. Нейковъ, се съдържатъ въ решението на учителскиятъ съветъ.

Следъ стачката наблюдаваме това явление, което е по-всѣмѣстно: веднага партизанската ржка се простира налѣ младежта и иска да използва тѣзи, наречени отъ едни „инциденти“, отъ други „демонстрации“, отъ трети „стачки“. Прѣскаатъ се различни позиви. Комунистическитѣ, разбира се, сѣ най-много, най-разнообразни, но въ сѣщностъ почти сѣ едно и сѣщо съдържание. Изглежда даже, че не се печататъ и въ самия гр. Хасково, защото сѣ винаги готови и, кѣдето станатъ такива безредици, пакетътъ е готовъ и се изпраща на демонстрантитѣ. (Оживление всрѣдъ мнозинството) Такива позиви намираме въ Пловдивъ, въ Хасково, въ Чирпанъ, въ Боровградъ и въ други градове.

Х. Родевъ (нац. л): Все еднакви.

Отъ земледѣлцитѣ: Отъ кого сѣ?

Министъръ К. Муравиевъ: Тѣ сѣ, разбира се, безименни, но се знае, че сѣ отъ тѣхъ. (Сочи работницитѣ)

А. Кантарджиевъ (д): Отъ широкитѣ има ли?

Министъръ К. Муравиевъ: Има издадени позиви и отъ мѣстния комитетъ на Социалистическата партия въ Хасково.

Отъ мнозинството: А-а-а!

А. Кантарджиевъ (д): Прочетете го.

Д. Нейковъ (с. д): Азъ Ви моля да го прочетете, понеже азъ нѣмамъ време. Бѣдете тѣй любезни.

А. Кантарджиевъ (д): Видѣхте ли, г. Нейковъ, кой създава фронтове?

Д. Нейковъ (с. д): Слушайте сега.

Министъръ К. Муравиевъ: (Чете) „Граждани, родители и настойници! Днесъ, 15 ноември 1932 г., въ нашата гимназия вмѣсто наука и новъ моралъ на вашитѣ деца е дадено: побой сѣ полицейски камшици, револверни въстрели, учители-побойници, арести и обискъ на ученички“.

Х. Родевъ (нац. л): Да идатъ широкитѣ да ги възпитаватъ!

Д. Нейковъ (с. д): Да! (Възражения отъ мнозинството)

Министъръ К. Муравиевъ: (Продължава да чете) „И защо бѣ всичко това?“.

Причината на това е, че днесъ ученицитѣ трѣбваше да внесатъ 700 л. такса или пъкъ да напустнатъ училището. Не сѣ 700 л., г. Нейковъ; самъ Вие казахте, че сѣ 450 л., но и за тѣхъ плащането е отложено съ единъ месецъ. Това е единъ редъ, който съществува отъ години. (Продължава да чете)

„И когато днесъ ученицитѣ сѣ напустнали своитѣ бедни бащини домове на пътъ за училището, угнетени отъ думитѣ на родителитѣ си, че нѣматъ пари, защото днесъ малцина иматъ такива, тѣ срѣщатъ явни и тайни полицаи въ училището си, дошли по-рано отъ тѣхъ на „занятие.“

Отъ изложението видѣхте, г. г. народни представители, че не сѣ отишли угнетени ученици, а сѣ отишли ученици съ джобове пълни съ позиви.

А. Циганчевъ (з): И угнетени не може да бѣдатъ, защото сѣ били освободени отъ такса.

Министъръ К. Муравиевъ: (Продължава да чете) „И, вмѣсто блага дума и успокоение въ училището, срѣщатъ револвери и камшицитѣ на полицията.“ — Тукъ фактитѣ, г. Нейковъ, сѣ напълно изопачени. Директорътъ една седмица е действувалъ върху ученицитѣ, самитѣ учители сѣ действували също върху тѣхъ. Камшицитѣ сѣ дошли следъ безредицитѣ, но побоища не е имало.

Л. Станевъ (раб): (Възразява нѣщо)

Министъръ К. Муравиевъ: Съжалявамъ, че полицията не е липнала нѣкой отъ васъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Но вие се криете по таванитѣ само.

Нѣкой отъ работницитѣ: И Вие имате смѣлостта да говорите тия работи, че съжалявате?!

Министъръ К. Муравиевъ: Да, съжалявамъ, защото такива наивни младежи ставатъ ваши жертви. (Продължава да чете)

На кого бѣше нужна полицията?

Граждани! Правото на полицията да стреля е налице само тогава, когато гони бѣгашъ престѣпникъ или пъкъ при самозащита. — Това е вѣрно, но тукъ трѣбва да се признае, че не е стреляно на месо, а стрелбата е била едно предупреждение, защото не е имало възможностъ да се чуе човѣшки гласъ или да се даде нѣкакъвъ знакъ. (Продължава да чете)

„Българската полиция нѣма право да влиза въоръжена въ нашето училище и плаши до смъртъ децата ни.“ — Трѣбва да заявя, че туй не е вѣрно. Обикновено въ нашитѣ гимназии полицията не влиза и не би трѣбвало да влиза. Но когато се предизвикватъ такива безредици, когато властта на директора се равнява на нула, когато учителитѣ сѣ въ невъзможностъ не само да се наложатъ, но и да кажатъ една дума, ще признаете, че полицията ще действува.

Нѣкой отъ мнозинството: И когато има бити ученици.

Министъръ К. Муравиевъ: (Продължава да чете) „Полицията най-малко може и трѣбва да стреля въ самото училище, по салонитѣ и стаятѣ.“

Това е едно грубо нарушение на самия полицейски законъ, въ който сѣ изброени случаетѣ кога може да се стреля.

Отидете и вижте въ гимназията дупкитѣ отъ револверни вистрели, покрили западната частъ на помѣщението.“

Отъ мнозинството: Ей-ей!

Д. Нейковъ (с. д): Когато дойде до главитѣ ви, ще видите какво е.

Министъръ К. Муравиевъ: (Продължава да чете) „Питайте ученика Борисъ Димитровъ, отъ Хасково, отъ I гимназиаленъ класъ, кой го е билъ и наранилъ въ лѣвата ръка и кракъ, съ ножъ ли или коланъ и не е ли нѣкой отъ неговитѣ възпитатели.“ — Казахъ ви, че отъ лѣкарската експертиза се установява, че той е ударенъ съ тѣло оружие въ ръката.

Д. Нейковъ (с. д): Отъ кого?

Министъръ К. Муравиевъ: Не се знае. Той казва, че е ударенъ отъ учителя Петкановъ. Азъ допускамъ това и

намирамъ учителя напълно правъ. Учителътъ е билъ заграденъ отъ ученицитѣ, рискувалъ е да бѣде битъ и за това го е ударилъ.

С. Димитровъ (раб): Ще го биятъ, разбира се — може да е влѣзълъ въ ролята на полицаи!

Министъръ К. Муравиевъ: И той има право да се отбранява. Но преди да питаме ученика кой го е ударилъ, трѣбва да го питаме: когато е нѣмалъ занятие въ гимназията, какво е търсилъ тамъ? (Продължава да чете)

„Питайте кой е този учителъ, който, ведно съ полицаитѣ, е билъ побойникъ надъ ученицитѣ.“

Попитайте дирекцията на гимназията направено ли е за това анкета и какво наказание трѣбва да понесе този учителъ? — Ако се изнесатъ факти отъ следствената комисиия, че е имало престѣпление отъ такъвъ характеръ, за какъвто Вие казвате тукъ, давамъ Ви пълно увѣрение, че всички провинени ще бѣдатъ наказани, ако има такива, които сѣ своеволничили или сѣ използвали случая, за да нанесатъ побой на невинни деца. (Продължава да чете)

„Попитайте и коя учителка е ударила най-немилоствено плѣсница на ученичка.“ — Казахъ ви и за този случай.

„Попитайте и потърсете по чия заповѣдъ и кой цивиленъ таенъ и явенъ полицаи е арестувалъ ученички безъ причини и претърсилъ въ участъка.“

Х. Родевъ (нац. л): Г. Нейковъ е авторътъ на позива.

Министъръ К. Муравиевъ: Случаятъ е следниятъ. Полицията, естествено, е претърсила ученицитѣ да не би да влизатъ повторно, било съ оружие, било съ позиви, защото установено е, че на много мѣста ученици влизатъ въоръжени или пъкъ носятъ скрито позиви. Има единъ случай на оплакване отъ дѣщерята на инж. Щилиановъ. Тя се е оплакала, че е била малко не толкова прилично обскярана — не зная какъ да се изрази. (Оживление) Полицейскиятъ инспекторъ е почналъ следствие по този случай и, ако има нѣкаква виновностъ, виновникътъ ще си понесе отговорността. Полицията, въ всеки случай, преди да бѣде предизвикана, сама не е почнала да действува.

С. Димитровъ (раб): Има толкова много работнички претърсени! Система е това!

Х. Родевъ (нац. л): Това е единъ единственъ случай. Не е вѣрно, че е система. Въ Русия е система. Мръсникъ такъвъ!

С. Димитровъ (раб): Работнички сѣ събличани голи и имъ е нанасянъ побой!

Председателътъ: (Звъни)

Х. Родевъ (нац. л): Говоримъ не за работнички, а за ученички, и Вие казвате, че туй е било система! Вие по-зорно лъжете!

С. Димитровъ (раб): Фактитѣ говорятъ. Работничкитѣ не сѣ ли хора?

Х. Родевъ (нац. л): Вие ще плачете за ученикитѣ!

Министъръ К. Муравиевъ: (Продължава да чете) „Протестирайте ведно съ насъ, че полицията нѣма право да управлява училището съ камшици и револвери, когато то си има свои правилници и свой началникъ-директоръ, които достатъчно сѣ силни да накажатъ провиненитѣ ученици, ако има такива.“ — Напълно разбирамъ това, но отъ изложението, което ви направихъ, виждате, че минаха времената, когато директорътъ бѣше...

Нѣкой отъ мнозинството: Силенъ!

Министъръ К. Муравиевъ: ... силенъ не, но когато директорътъ управляваше, както се управляваше преди 20 години, когато нѣмаше конспирации, когато нѣмаше групи, организирани и надъхвани не за мирни протести, но да нанасятъ побоища въ гимназиитѣ. Естествено е, че директорътъ нито има възможностъ, нито има сила да се справи съ тия организирани банди. (Продължава да чете)

„Най-после елате съ насъ да протестираме и издигнемъ гласъ:

„1) Външ полицията отъ училището!

„2) Анкета отъ гражданитѣ за станалата стрелба въ училището!

„3) Наказание на провинилитѣ се!

„Да живѣе безплатното народно училище.“

Г. Нейковъ! Вие сте бивш инспекторъ при Министерството на просвѣтата и знаете, че гражданитѣ не могатъ да се бъркатъ въ работитѣ на гимназията, че не могатъ да се мѣсятъ въ управата на гимназията, че не могатъ да влизатъ въ ролята на следствени комисии. Вие самъ искате гражданството да бѣде малко отдалечено отъ управата на гимназията. (Продължава да чете)

„Да живѣе безплатното народно училище“. — И азъ бихъ извикалъ това заедно съ васъ, но когато имаме възможностъ да го въведемъ. (Продължава да чете)

„Отъ мѣстния комитетъ на Социалистическата партия — Хасково“.

Л. Станевъ (раб): Г. министре! Прочетете и другитѣ лозизи.

С. Таковъ (з): Е! Сега агитация ще ви правимъ съ позивитѣ!

Д. Нейковъ (с. д): Кажете нѣщо за легионеритѣ.

Министъръ К. Муравиевъ: Г. г. народни представители! Заедно съ тия позиви, има прѣснати позиви и отъ Съюза на българскитѣ националистически легиони. Ще се отклони за една минута, за да обясня действията на тия легиони, за да има народното представителство една ясна представа за това, което става въ такива демонстрации, и за всички фактори, които се бъркатъ въобще въ живота на една гимназия.

Когато пропагандата на Работническата партия се засили извънредно много въ гимназиитѣ; когато комуниститѣ почнаха да не подбиратъ срѣдствата за тая пропаганда; когато тѣ почнаха да убиватъ самото учебно дѣло въ нашитѣ учебни заведения, само и само да прокараватъ своитѣ идеи, като сж смѣтали гимназията не като едно учебно заведение, а като едно сборище на младежъ, която може да имъ служи само за комунистическа пропаганда, докато грамадната частъ отъ ученичеството е останало трезво и далечъ отъ комунистическитѣ идеи — и не само е останало далечъ, но е давало и отпоръ срещу тия домогвания — имало е известни фактори, известни партии отъ вънъ, които сж искали да изкористятъ това родолюбиво чисто ученическо движение. На 1924 г. сж се опитали да свиятъ гнѣздо въ самитѣ училища, съ целъ да водятъ борба съ комунистическата пропаганда, организациитѣ „Родна защита“ и „Кубратъ“. Официално не имъ се е позволило отъ Министерството на просвѣтата, но все пакъ тѣ сж сполучили да образуватъ ядки въ нѣкои гимназии.

Самото учителство е съзнало вредата отъ тия организации, защото тѣ, вмѣсто да помогнатъ на неговата задача, като ръководител на образованието и възпитанието въ гимназиитѣ, усложняватъ борбитѣ, даватъ имъ другъ характеръ. Затова самото учителство се е помъжило да отстрани тия организации отъ гимназиитѣ. Имало е даже случаи, кждето учители сж влизали въ тия организации, заемали сж въ тѣхъ ръководни мѣста, само и само да могатъ да запазятъ гимназиитѣ отъ тѣхното влияние. Учителството е смѣтало, че ако бжде оставено свободно да работи въ гимназиитѣ въ тая насока, самото то е силно, има достатъчно срѣдства, идеи, които го ръководятъ за правилното развитие на нашата младежъ, сж толкова силни, че то нѣма нужда отъ чужда помощъ, за да се бори съ една гангрена, която не е толкова опасна за нашата младежъ, ако бжде навреме освѣтлена и ако навреме се взематъ мѣрки срещу нея.

С. Димитровъ (раб): Не опасна, а страшна.

Нѣкой отъ работницитѣ: А. Цанковъта тайфа нѣма ли ядки въ гимназиитѣ?

Министъръ К. Муравиевъ: Следъ туй сж били образувани ученическитѣ легиони. Но причината за всичко сте вие. (Сочи работницитѣ)

Нѣкой отъ работницитѣ: Причината е мизерията, която вие създавате.

Министъръ К. Муравиевъ: Образували сж се ученически легиони отъ младежи, студенти и други, и тукъ-таме нѣкои ученици. Първоначалниятъ смисълъ на тѣхната организация е превъзходенъ. Идеитѣ, които сж ги ръководили, сж отлични, ...

Л. Станевъ (раб): Фашистски идеи!

Министъръ К. Муравиевъ: ... но, приложени въ действителностъ, тѣ се оказватъ вече вредни.

Казахъ ви и по-рано, че ученискитѣ съвети сж повече стѣснени, повече спѣвани въ своята дейностъ отъ разни организации и външни фактори, макаръ и потикнати отъ най-добри намѣрения, откожкото да получаватъ нѣкаква помощъ отъ тѣхъ. Главно тѣ се плашатъ, че вмѣсто да има отъ едната страна, фронтътъ на здравето ученичество — фронтътъ на това ученичество, което се води изъ единъ пѣтъ, освенъ отъ традициитѣ на нашата просвѣтна политика отъ освобождението и отъ преди освобождението насамъ — а, отъ другата страна, една малка частъ, отровна младежъ, сега се образуватъ различни партийни фронтове всрѣдъ това ученичество, което застава на различни позиции и което вече не се бори само съ идеи, но често пѣти прибѣгва и до силата на орѣжието.

И така, това движение, въ началото замислено и отпочнато съ добри намѣрения, следъ туй се изкористи благодарение външната намѣса — благодарение пакъ на нѣкои партизани, които гледатъ отъ всичко да правятъ орѣжие, да направятъ срѣдство за борба съ своитѣ противници или пъкъ да засилятъ своитѣ позиции. И ние гледаме, тѣзи бойни ученически легиони, отъ началото родолюбиви просвѣтни организации, сега станали чисто фашистки, да се занимаватъ съ голѣма политика, да разискватъ голѣми въпроси, да решаватъ свѣтови проблеми и даже да не подбиратъ срѣдствата въ борбата, която сж си начертали. Въ сжщностъ това движение никой не би могълъ да го разбере, и азъ подозирамъ, че то е непознато на нашата общественостъ. Така само азъ си обяснявамъ защо отъ нѣкои органи на партия, като Демократическиятъ съговоръ на г. Цанковъ, въ нѣколко броя тѣ получаватъ куражъ, поощрение въ борбата, която водятъ и която имъ предстои да водятъ.

С. Димитровъ (раб): Цѣлата жълта преса ги подкрепя.

Министъръ К. Муравиевъ: Така само си обяснявамъ похвалитѣ, които получаватъ ...

И. Русевъ (д. сг. Ц): Много интересно защо! (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

А. Стоевъ (з): То е ваше дѣло.

Министъръ К. Муравиевъ: Ще видите, г. Русевъ. Азъ съмъ убеденъ, че ако по този въпросъ сте безпристрастни, всички ще мислимъ едно

И. Русевъ (д. сг. Ц): Съ Васъ — не.

А. Стоевъ (з): Кръволокъ!

Министъръ К. Муравиевъ: Толкозъ по-зле. Това показва, че никой пѣтъ нѣма да отвикнете отъ грѣшкитѣ, които сте направили въ миналото.

И. Русевъ (д. сг. Ц): Съ Васъ — никога.

Министъръ К. Муравиевъ: Толкозъ по-зле тогава. — Така ще си обяснимъ защо отъ нѣкои вестници тѣ получиха похвали; така ще си обяснимъ защо нѣкои вестници ги насърдаватъ; така ще си обяснимъ защо „Пастирско дѣло“ въ последния си брой имъ отправя своята благословия. Отъ година и половина тѣхниятъ органъ чисто и просто пледира за фашизъмъ; тѣ взематъ теркъ отъ Хитлера въ Германия и отъ други фашистки организации въ странство. Тоя съюзъ не се бори само съ комунистическата пропаганда въ училищата — лозунга срещу нея продължава да има, не я сменя отъ своята програма — но той разрешава вече и голѣмитѣ стопански проблеми; той разрешава въпроса, дали Народното събрание трѣбва да сжществува въ настоящия му видъ или не.

А. Циганчевъ (з): Законъ за защита на държавата нѣма ли?

Министър К. Муравиев: Азъ сега чакъ разбирамъ протеста на г. Русева. Защото, следъ като проследихъ всички броеве на в. „Преломъ“, видѣхъ, че единствениятъ хора, за които тѣ не намѣриха критика, това е за групата около г. Русева!

И. Русевъ (д. сг. Ц): Благодаря!

Министър К. Муравиев: Азъ имъ видѣхъ критиката противъ частъ отъ полицията на г. Ляпчава отъ преди 21 юний; видѣхъ критиката имъ противъ нѣкои порядки въ мина „Черно море“ на г. Бурова; намѣрихъ протести противъ политиката на г. Гиргинова; намѣрихъ протести противъ „престѣпната толерантностъ“ на нашето Външно министерство, ръководено отъ министър-председателя г. Мушановъ; намѣрихъ протести противъ всичко, но не намѣрихъ протести само къмъ групата около г. Русева. Сега се разбра каква е тая „младежъ“.

И. Русевъ (д. сг. Ц): Слава Богу, че сте го разбрали!

Министър К. Муравиев: Азъ ще ви изнеса едно нѣщо — не твърдя, че е вѣрно. Пратихъ единъ подначалникъ отъ министерството да ми намѣри всички броеве отъ в. „Преломъ“, органъ на тѣзи младежки легиони. Върна се и ми каза: „Не влѣзохъ въ редакцията, защото, знаете ли кѣде се помѣщава тя? Въ Лозенецъ, въ къщата, въ която Калпакчиевъ връзваше евреи“. (Оживление) Не твърдя, че това е вѣрно. Може-би, е билъ заблуденъ, може-би да е излъганъ, но ви го казвамъ като непротивенъ фактъ. Вътре ще намѣрите нѣща, изразъ на крайния, така нареченъ, национализъмъ. Безброй статии противъ еврейството; лозунги: „Купувай само отъ българи“ и т. н. Ще видите статии въ полза на търговията, въ полза на капитала, но не противъ капитала! Тѣ сж вече дерайлирали — на тѣхъ политическа програма даже не имъ е нужна. Необходимо е, може-би, нѣкому една ударна организация отъ младежи. Ще видите вътре статии съ различенъ духъ и съ различни разбирания.

Х. Чолаковъ (з): Адамана горе!

Министър К. Муравиев: Въ брой 7 отъ 1 ноември 1932 г. има статия, озаглавена „Нашата платформа“. Ето какво чета въ тази статия: „Но ние отричаме неограничения частенъ капитализъмъ, който докара всемогъществото на паритѣ, докара поробването на държавитѣ и народитѣ отъ хищницитѣ. Богатиятъ, общественъ капитализъмъ въ значителна степенъ загуби ония основи, които съставляваха неговата морална ценностъ. Той се изроди. Той забрави своята основа — самоограничението. Той се отрече отъ своята целъ — обществената полза. Той всичко подчини на жаждата за забогатяване и на паритѣ. Но паритѣ не сж способни да създадатъ култура или поне общество.“

Чудовищниятъ видъ на капитализма се разви въ новитѣ страни и зарази останалитѣ. Той стана международенъ, безъ родина, безъ огнище, забрави родната почва и своето минало“ и т. н. и т. н. „Трѣбва да се признае, че капитализмътъ не безъ причина е омразенъ, понеже у него нѣма отечество. Той носи смущение и анархия“... и по-нататъкъ: „Той поражда ксенофобията...“ — прескачамъ нѣкои пасажѣ.

И. Русевъ (д. сг. Ц): Защо прескачате? Карайте!

Министър К. Муравиев: Защото сж много дълги и сж все въ този духъ. — „И затова той ще умре и това ще бѣде справедливо“.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: (Къмъ И. Русевъ) Поддържате ли ги? Изглежда, г. Русевъ, че много милѣте за тия пасажѣ!

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Това е комунистическа идеология.

Н. Найденовъ (д. сг. Ц): Много несериозно е.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Много несериозно, обаче това сж вашитѣ легионери. Защо ги защищавате? (Възражения отъ сговориститѣ крило Цанковъ)

Министър К. Муравиев: Тукъ личи една младежъ, която е надхвана и съ любовъ, но и съ омраза. Любовъ къмъ родина, любовъ къмъ отечество — много добъръ

лозунгъ, много хубавъ — но и омраза къмъ всичко — не само къмъ оня, който не е за родината и за отечеството, но къмъ всичко, което не е, да кажа, съ г. Русевъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) Ще видите вътре, че се протестира противъ ученическитѣ безредици въ гимназитѣ, противъ комунистическата пропаганда, а въ сѣщия брой поддържатъ акцията на студентитѣ-реалисти, които демонстрираха тукъ, изъ софийскитѣ улици, противъ управата на Университета.

Естествено е, г. г. народни представители, че Министерството на народната просвѣта не може да не погледне и къмъ тѣзи прояви съ известно безпокойство, не може да не смѣта, че ако се върви по този пътъ, легионеритѣ ще влѣзатъ въ ролята малко на крайната лѣвица. Ще имаме два крайни лагери ученици, пълни съ любовъ и омраза които нѣма да си гледатъ уроцитѣ, нѣма да се занимаватъ нито съ образование, нито съ възпитание, нѣма да признаватъ никакви директори, никакво учителство, ще признаватъ заповѣдитѣ, които ще получаватъ отъ вънъ, и нашитѣ учебни заведения ще се обърнатъ на едни бойни лагери.

Ц. Бръшляновъ (д. сг. Ц): (Казва нѣщо)

Министър К. Муравиев: Единитѣ ще предизвикватъ, другитѣ ще мотивиратъ своето съществуване; другитѣ пъкъ ще мотивиратъ съществуването на другата, крайната лѣвица.

Т. Тонковъ (з): Г. министре! Единъ фактъ. Въ Пловдивската гимназия сж раздѣлени. Ученицитѣ отъ едната група, къмъ г. Цанковъ, която е очертана, сж въоръжени съ револвери и сж разподелѣни къмъ неутралнитѣ ученици — къмъ всѣки ученикъ по двама, които му казватъ: „Ще се опредѣлишъ, ако не — видишъ ли го“. Това е фактъ. Ако искате, азъ ще ви изнеса имена, да провѣрите. Това става на улицата.

Председателъ: (Звъни) Нѣмате думата.

Л. Станевъ (раб): Това е въ всички гимназии, не само въ Пловдивската — въоръжени.

И. Добревъ (раб): (Къмъ земледѣлцитѣ) Въ тази борба между фашисти и комунисти вие на чия страна сте?

Министър К. Муравиев: Г. г. народни представители! Не трѣбва туй да се смѣта като една крайна опасностъ, равна на опасността, която иде отъ лѣво. То е въпросъ на методъ, въпросъ на тактъ. Учителството знае какъ да постѣпи и, ако то бѣде оставено свободно отъ външни партизански домогвания и вмѣшателства, лесно ще може да вкара въ правилния пътъ една младежъ, която не е така отровна, както тази, която е отровна отъ комунистѣ, а която чисто и просто е дерайлирала, но не е безнадеждна. Само трѣбва време, трѣбва такъ и да се оставятъ учителскитѣ съвети да вършатъ спокойно своята работа.

По отношение на наказанията. По отношение на наказанията учителскитѣ съветѣ е взелъ известни решения. Министерството на народната просвѣта много пъти е било укорявано не само че търпи комунистическата пропаганда въ нашитѣ учебни заведения, не само че я поощрява, но едвали не че я ръководи. Г-да! Трѣбва да отхвърля съ възмущение такива едни обвинения. Ако имаме една грѣшка, тя е, че въ пътѣ, изъ който сме вървѣли, ние не сме освѣтлявали може би общественото мнение, не сме освѣтлявали пресата или пъкъ разнитѣ ръководни фактори върху мѣрцитѣ, които се взематъ. Но азъ съмъ смѣталъ, че въ една такава областъ, кѣдето се борава съ младежъ, кѣдето често пъти трѣбва да се постѣпва извънредно тактично, заблуденитѣ да се изправятъ, непоправенитѣ да се изхвърлятъ, голѣмъ шумъ не трѣбва да се вдига, голѣма гласностъ не трѣбва да се дава на всичко. И правъ е родителскитѣ съветѣ въ Хасково, когато въ своята резолюция моли министерството да отправи единъ апелъ къмъ пресата, когато дава освѣтления за известни порядки въ учебнитѣ заведения, да бѣде внимателна и да не взема своитѣ освѣтления, своитѣ съобщения отъ разни непознати личности, а често пъти и отъ наказани ученици.

Въ всички случаи министерството е вземало своитѣ мѣрки. Нѣкои казаха, че не било достатъчно да се издаватъ окръжни. Проследили съмъ най-подробно мѣрцитѣ, които сж вземани въ миналото, мѣрки, каквито се предписватъ отъ нашитѣ правилници и отъ закона за народната просвѣта. Изъ този пътъ сме вървѣли и ние. Само

че едно: убедени, че не е достатъчно само да се дават нареждания и общо ръководство, ние сме се стремили да обхванем всичко, което може да повлияе в един или в друг смисъл върху нашата младеж.

Известно ви е, г. г. народни представители, че въздействието върху нашата учаща се младеж е съвкупност от действията на много фактори. Най-първо имаме учителя, след това учителя, родителя, улицата, пресата, политическия ни живот, материалната обстановка. Всичко това са фактори, които влияят върху учащата се младеж. Директивитът, който сме давали, сж; да не се остави учителят единствено отговорен и единствен ръководител не само на образованието, но и на възпитанието на ученика. Ученикът стои в гимназията само 4 часа; 20 часа той е вън от нея, и в тези 20 часа той е изложен на влиянието на всички тези фактори, които ви изброих. Ние сме засилили дейността на учителя, на учителските съвети и на директоритът в това направление. Учителят не трябва да бъде един обикновен чиновник, който идва в гимназията да прочете своя урок и да си излезе, а трябва да бъде, особено класният наставник, в постоянен контакт, в постоянна душевна връзка с своя ученик.

Г. Вангеловъ (раб): Не казвайте само какъв трябва да бъде!

Министъръ К. Муравиевъ: За родителя, който досега често пъти е оказвал вредно влияние и в повечето случаи е бил неподготвен да окаже благотворно влияние върху своя син или дъщеря, ние сме вземали мерки да го потикнем към дейност, да го подпомогнем, като му даваме пъаното съдействие, било в къщи чрез чести посещения на класния наставник, било чрез често съприкосновение посредством родителските срещи. Ние сме искали родителските съвети да не бъдат, както досега, едни инстанции, чрез които учениците само да се оплакват за слаби бележки, за намалено поведение, но да бъдат един могъщ фактор, който да подпомага учителя и да действа паралелно с него.

Обърнато е също внимание върху един друг фактор, който играе често пъти по-вредна роля, отколкото някои лоши родители. Това е институтът на настойниците на учениците. От провръкит, които се направиха миналата година, видяхме, че на много места настойниците са хора неблагонадеждни. Това също тази година е изправено. Не само това; не се позволява един настойник да има повече от двама ученици под свое настояничество.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): А има още гимназии без директори!

Министъръ К. Муравиевъ: Отправете ми писане и ще видим кои са тези гимназии.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Въ София, напр.

Министъръ К. Муравиевъ: Аз съмтамъ, че не трябва да се бърза много, за да не се направи грешка. Моля Ви, не ме отклонявайте. — Миналата година се забеляза нещо повече. Работническата партия беше турнала ръка и на този институт, и на много места отявлени нейни дейци бяха натоварени изрично да служат като настойници. При стачката в Пазарджишката гимназия се оказа, че едно лице е било настойник на главното ядро стачници и им е давало квартира в своя дом, а самото това лице е било осъждано на три пъти и е лежало в затвора по закона за защита на държавата.

Г. Вангеловъ (раб): И Вие лежахте в затвора.

Министъръ К. Муравиевъ: Но не по същата причина. — Обърнато е внимание на всички други фактори, които влияят върху младежта; възли сме в контакт с тях, и съмтамъ, че в едно близко бъдеще дейността на всички ще бъде съсредоточена на едно място.

Учителските съвети са засилени. На директоритът са дадени по-големи права. Решенията на учителските съвети днес не се пращат в министерството, за да чакат един или два месеца за одобрение. Санкциите влизат веднага в сила и след това се пращат в министерството.

Аз съмтамъ, че с всички тия мерки, които сме вземали, дейността на Работническата партия — дейност не само вредна за младежитът, към които тя е насочена,

но вредна и за учебното дѣло, защото убива самото учебно дѣло в нашитѣ учебни заведения — ще бъде напълно парализирана.

По случая в Хасково. Наказани има 14 души ученици. 6 души са наказани по буква „Р“ — изключени завинаги от всички гимназии в България; 6 души са наказани по § 234 — изключени с право да постъпят в други училища след 2 години; двама — с по-леко наказание. Решението на учителския съвет е одобрило и не мога да го отменя по следните съображения. По отношение на таксите министерството е взело всички възможни мерки за облекчение на нуждающитът се ученици. По отношение на наказанитът, всички демонстранти, наказани по решението на учителския съвет, не само са били освободени от училищна такса, но са били подпомогнати от касата на самата гимназия. Въпреки това, държали са се крайно арогантно, употребили са физическа сила да заставят свои другари да излезат на демонстрация. Не са действували като ученици, а са действували под ръководството и внушението на чужда партия. Лозунгитът, които са изнесли, не са ученически, а са лозунги на Работническата партия, написани от нея. (Възражения от работниците!) И понеже това не са вече ученици, а хора записани, организирани, възпитавани като дейци на Работническата партия, съмтамъ, че мястото им не е в гимназията, а вън от нея.

С. Димитровъ (раб): Къде са бацитът им?

Министъръ К. Муравиевъ: Като така, аз одобрявам тия мерки.

С. Димитровъ (раб): Прилагате фашистски методи на изключване от гимназията.

А. Циганчевъ (з): (Към работниците!) Хубави ученици ги направихте, като ги изхвърлихте на улицата! Ще трябва да дойдат да ви благодарят!

Министъръ К. Муравиевъ: Аз съмтамъ, че тия мерки трябва да бъдат одобрени и от васъ, защото в Хасковската гимназия вече три години наредъ има безредия. (Възражения от работниците!) Трябва да се разбере, че политиката на Работническата партия в гимназиите няма да даде друг резултат, освен изхвърляне на ученици на улицата, които ще останат без образование. За да се разбере, че учениците трябва да си гледат уроците, че трябва да бъдат под ръководството на своитът учители, че ако има нещо да предприемат, има редъ, установен и в правилниците, и в закона, и че не могат да бъдат агенти на чужда партия, аз напълно одобрявам мерките на учителския съвет на Хасковската гимназия. (Продължителни ръкоплъскания от земледелците!)

С. Димитровъ (раб): Такава беше политиката на Цанковъ. И речта му беше в същия духъ.

Министъръ К. Муравиевъ: Въ Русия всички ученици са въоръжени с пушки, даже учениците от девическите гимназии. Защо не излезеш тук да изложиш всичко това? Д-ръ Тагаровъ, вашъ комунист, запитан от директора, какво биха направили в Съветска Русия при такъв случай, е отговорил: „Ще ги застреляме“.

С. Димитровъ (раб): Въ Русия младежта получава безплатно образование. Тамъ съветската власт отдѣля 60% от цѣлия си бюджетъ за нейното образование и възпитание.

Н. Гашевски (нац. л): Не ни интересува какво става тамъ. Ти си провокаторъ!

Министъръ К. Муравиевъ: Нищо подобно няма в Русия. Тамъ вие имате още и задължително основно образование. Нищо не знаете.

Л. Станевъ (раб): Тамъ ученическитът комитети са властни.

Министъръ К. Муравиевъ: Тежко и горко на тия ученици, които ще ги управляват ученически комитети!

Председателът: Има думата народниятъ представител г. Димитър Нейковъ, да каже доволен ли е от отговора на министъра.

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Тръбва да заявя, че отговорът на г. министра на народното просвещение, що се касае конкретно до безредиците въ Хасковската гимназия, не ме задоволява.

Отъ мнозинството: А-а-а!

Нѣкой отъ мнозинството: Има си хасъ да си доволенъ!

Д. Нейковъ (с. д): Азъ знамъ, г. г. народни представители, че за мнозина отъ васъ морето е всѣкога до колѣне; знамъ, че вие, като болшинство, нито сте първи, нито ще бъдете последни да отбѣгвате да разглеждате въпроситъ съ едно спокойствие и да дадете възможност на ония отъ народнитъ представители, които искатъ да изпълнятъ дълга си, да го изпълнятъ.

Отговорътъ на г. министра на народното просвещение, г. г. народни представители, не ме задоволява, защото той не отговори на зададенитъ отъ менъ въпроси. Единъ отъ моитъ въпроси бѣше: . . .

С. Таковъ (з): Въ позивитъ имаше сжшитъ въпроси.

Д. Нейковъ (с. д): . . . кой е повикалъ полицията въ помѣщенieto на гимназията? (Възражения отъ мнозинството) Моля, моля. Г. министърътъ на народното просвещение събщи, че директорътъ на 14 ноемврий е уведомилъ полицията, че се готви нѣщо за 15. Но той забрави, вѣроятно, да прибави, че директорътъ е казалъ на полицията въ никой случай да не се мѣрка предъ помѣщенieto на гимназията, а да стои далечъ, незабелязана, и въ случай че дойдатъ външни лица да навлѣзатъ въ гимназията, за да смутятъ нейния животъ, тогава полицията да се намѣси. Така ли е?

Министъръ К. Муравиевъ: Така е. И полицията е влѣзла, следъ като става бой.

Д. Нейковъ (с. д): И азъ намирамъ, че Вашиятъ директоръ е постигналъ доста тактично. Той е ималъ всичкото съзнание, че не бива полицията да бѣде допушана да влѣзе въ гимназията да малтретира и да стреля. Обаче остава откритъ въпросътъ: кой е повикалъ полицията въ гимназията? Полицията сама е навлѣзла въ гимназията, въпрѣки волята на директора, въпрѣки молбитъ му, той е билъ дори изтласканъ настрани заедно съ много учители, които сж молили шефа на полицията да напусне гимназията, защото тѣ ще се справятъ съ ученицитъ. Това е истината, г. министре. Азъ Ви моля да бъдете тѣй добъръ да продължите да събирате своитъ сведения и съмъ увѣренъ, че ще дойдете неминуемо до това, което азъ изтъкнахъ. Въ краенъ случай повикайте тукъ директора на гимназията да Ви направи лично докладъ и ще видите, че азъ съмъ правъ, ще видите, че полицията е извършила единъ произволъ, че тя е действувала брутално, че тя се е нахвърлила безъ нужда, безъ да бѣде повикана отъ когото и да било, особено отъ директора на гимназията, и си е позволила да бие, да малтретира и дори да стреля и по такъвъ начинъ е опозорила училището.

А. Циганчевъ (з): Защо не отправихте питането си до г. министра на вътрешнитъ работи?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Кой е битъ?

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Не съмъ доволенъ въ това отношение отъ отговора на г. министра, защото, ако се върви по този пѣтъ, въ скоро време гимназитъ нѣма да иматъ нужда отъ директори и учители; директори ще бѣдатъ старшитъ стражари на г. Гиргиновъ, а учители-възпитатели — неговитъ детектив-побойници.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Така изглежда, щомъ имате такива понятия за училището.

Д. Нейковъ (с. д): Значи, по този пѣтъ ще вървите.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие искате да правите училищата политически арени и сега правите една политическа спекула съ едни ученически безредици.

Д. Нейковъ (с. д): Вие всѣкога се удряте въ гърдитъ и поемате отговорностъ. Поемете веднѣжъ отговорността, недейте се кри, недейте оправдава позорнитъ деяния на едни стражари, които обезчестиха едно учебно заведение.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Никой не ги оправдава.

Д. Нейковъ (с. д): Това е срамно, това е позорно, то не прави честь нито на вашия режимъ, нито на Васъ, който претендирате да се ползвате съ довѣрието на българскитъ граждани.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие само ревете и ревете! Никакви данни не давате! Вие, изглежда, мислите, че реването е доказателство!

Д. Нейковъ (с. д): Г. г. народни представители! Що се касае до отговора на г. министра за фашистскитъ организации и за организациитъ на легионеритъ, дълженъ съмъ да заявя, че неговиятъ отговоръ отчасти ме задоволява. Той подчерта предъ насъ изрично, че тия ученически организации, скрити подъ маската на нѣкакво родолюбие, не сж нищо друго, освенъ една фашистка организация. И щомъ това сж фашистски организации, щомъ тѣ вечерта на 15 ноемврий, водени отъ външни лица, отъ детективи, сж демонстрирали и манифестирали изъ хасковскитъ улици, азъ питамъ, г. министърътъ на народното просвещение взелъ ли е нѣкакви мѣрки срещу тия ученици фашисти?

Нѣкой отъ мнозинството: Друго питане ще направите.

Д. Нейковъ (с. д): Това се съдържа въ моето питане. — И щомъ той признава, че тѣ сж фашистски организации вредни и пакостни, които прѣчатъ на правилното развитие на нашитъ учебни заведения, той е дълженъ — като не отрича и факта на демонстрирането и манифестирането — конкретно да вземе съответни мѣрки спрямо виновнитъ.

Председателътъ: Времето Ви изтече, г. Нейковъ.

Д. Нейковъ (с. д): Две последни думи. Азъ моля г. министра, що се касае до наказанията, които сж наложени на ученицитъ и сж одобрени отъ него, да бѣде тѣй добъръ да ги ревизира . . .

А. Циганчевъ (з): Това нѣма да стане. Това значи лошо възпитание.

Д. Нейковъ (с. д): Моля Ви се. . . предъ видъ на това, г. г. народни представители, че три четвърти — това сж думитъ на директора на гимназията — отъ безредицитъ на 15 ноемврий въ Хасково се дължатъ на нетактичността и бруталността на полицията. Г. министре! Справете се и ще видите, че сами ще дойдете неминуемо до мисълта, че трѣбва тия наказания да се смекчатъ, . . .

А. Циганчевъ (з): Това значи въ всички гимназии да се повторятъ събитията, които станаха въ Хасковската.

Д. Нейковъ (с. д): . . . толкозъ повече, г. г. народни представители, че — както казва и г. министърътъ — сж се провинили подъ влиянието на извънучилищни организации, партии, респ. на комунистическата. Увѣрявамъ ви, че между изключенитъ — впрочемъ и Вие, г. министре, го казахте въ скоби — има и комунисти; между тѣхъ е и синътъ на х. Йордановъ, демократъ, председателъ на Кърджалийската постоянна комисия, съ когото говорихъ вчера въ Хасково.

К. п. Цвѣтковъ (д): Ние не протестираме за него, а вие протестираме.

Д. Нейковъ (с. д): Неговиятъ синъ, безъ да бѣде комунистъ, и не е билъ никога такъвъ, е изключенъ, е въ броя на тѣзи 14 души, които сж отстранени завинаги отъ гимназията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това значи безпристрастие. (Пререкания между С. Тошевъ и Д. Нейковъ)

Председателътъ: (Звъни)

Д. Нейковъ (с. д): А колкото за тѣзи случаи, г. министре, тѣхната роль (Сочи работницитъ) е била всѣкога такава — да провокиратъ и да създаватъ нещастия. Вие, г. министре, не бива да се водите по тѣхния умъ и да наказвате така жестоко децата, защото . . .

Председателътъ: (Силно звъни) Г. г. стенографитъ да не пишатъ. Г. Нейковъ! Нѣмате думата.

Д. Нейковъ (с. д.): Свършихъ. — Азъ Ви моля, г. министре, още веднажъ . . .

Председателътъ: (Продължително и силно звъни)

Д. Нейковъ (с. д.): . . . да коригирате и да смекчите наказанието, защото иначе неправдата ще остане.

Председателътъ: (Силно и продължително звъни) Нѣмате думата, г. Нейковъ. Това отъ Ваша страна е злоупотребление съ свободата на словото.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ: докладъ на комисията по Министерството на правосъдието по искането на председателя на Софийския окръженъ съдъ за даване разрешение за задържане подъ стража и съдѣние нѣкои народни представители — продължение разискванията.

Има думата докладчикътъ г. Никола Гавриловъ да докладва.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Парламентарната комисия по Министерството на правосъдието, като взе предъ видъ разискванията, които станаха вчера по докладваната преписка, и че желанието на изказалитѣ се народни представители е да бъдатъ изискани всички дѣла, по поводъ на които се иска разрешение отъ Народното събрание за задържане подъ стража и отдаване подъ съдъ нѣкои народни представители, изиска преписките и се занима тази сутринъ наново съ повдигнатитѣ въпроси.

Комисията по принципъ възприе да обсъди само положението досежно основателността на искането, въ смисълъ дали действително има основание въ тая насока, дали обвинението, което е повдигнато срещу известни народни представители, не е инспирирано, както се искаше да се подхвърли тукъ, че е извършено по заповѣдъ на съответния министъръ или съ пристрастие безъ абсолютно никакви данни къмъ преписката.

Комисията не се занима по съществото на въпроса; тя само констатира, че действително даннитѣ, които сѣ къмъ дѣлата, сѣ достатъчни, за да може да се види, че действително квалификацията, която се дава, е такава, която носи най-тежкитѣ наказания, както повелява чл. 96 отъ конституцията, и взе решенията си въ сѣция духъ — такива, каквито бѣха и по-напредъ.

Реши се, обаче, при докладването на преписката да се навлѣзе не по съществото на въпроса, но да се изтъкнатъ нѣкои отъ даннитѣ, за да се види, че действително искането е сериозно и че действително обвинението, което е повдигнато срещу тия народни представители, е такава, което отговаря фактически на даннитѣ къмъ дѣлото.

Азъ пристѣпвамъ къмъ доклада на една отъ преписките. Ще си позволя да ви процитирамъ какви сѣ даннитѣ, които сѣ събрани въ дѣлото и защо респективниятъ окръженъ съдъ, като е констатиралъ, че трѣбва да се възбуди углавно преследване по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, е поискалъ възъ основа на чл. 96 отъ конституцията да се занима Народното събрание съ въпроса за задържането подъ стража и отдаването подъ съдъ на този народенъ представителъ.

Първата преписка е по искането на Софийския окръженъ съдъ за отдаване подъ съдъ и за разрешаване задържането подъ стража на Христо Трайковъ Христовъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 332/1932 г. На обвинителния актъ е даденъ ходъ. Обвинението е по чл. чл. 6 и 19 отъ закона за защита на държавата. По чл. 6 наказанието е не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ. Комисията смѣтна, съгласно съществуващата практика на Народното събрание, че това е едно отъ най-тежкитѣ наказания, които визираща конституцията, и затова дава мнение Народното събрание да даде съгласието си за задържане на този народенъ представителъ подъ стража.

Накратко обвинителниятъ актъ се свежда къмъ следното. Обвиняемиятъ Христо Трайковъ Христовъ, редакторъ на излизашия въ София в. „Работническо дѣло“, е допусналъ да се напечататъ въ брой 54 отъ 19 септември 1931 г. между другото и това, което самъ той не отрича въ обясненията си, които е далъ предъ следователя, а именно: следъ като говори за даването незабавна, пълна и безусловна амнистия, следва пасажътъ, който е инкриминиранъ: (Чете) „На 23 септември, день на септемврийското въстание, всички на улицата на събрания, митинги

и демонстрации, за да отвориме най-сетне вратитѣ на затворитѣ и границитѣ и да пречупиме рѣцетѣ, които ви експлоатиратъ и тероризиратъ!“ Това е инкриминираниятъ пасажъ. По-нататкъ се заключава така: (Чете) „На работа и на борба, другари! 23 септември трѣбва да отбележи единъ новъ и още по-високъ пунктъ отъ нашата освободителна борба по пътя на събарянето на фашистската диктатура и установяване работническо-селската власт, единственото спасение за трудящитѣ се отъ кризата и отъ фашисткия бѣлъ тероръ!“ Следъ това се иска легализирането на Българската комунистическа партия, на Българския комунистически младежки съюзъ и на други организации, които сѣ забранени, съгласно чл. 1 отъ закона за защита на държавата.

Г. прокурорътъ заключава така: (Чете) „Ясно е отъ общия духъ на помѣстения материалъ, а най-вече отъ посоченитѣ статии, че се проповѣдва промѣната на политическия и икономически строй чрезъ насилствени действия и се одобрява и възхвалява създаването на споменатитѣ въ чл. 1 отъ закона за защита на държавата организации — престѣпления по чл. чл. 6 и 19 отъ закона за защита на държавата“.

Трѣбва да отбележа, че този брой отъ в. „Работническо дѣло“ не е издаденъ по поводъ на нѣкакви предстоящи избори, не е издаденъ по поводъ на нѣкаква мирна предстояща акция на Работническата партия, а е издаденъ съ намѣренето само да се създава умраза на класа срещу съществуващиятъ правовъ редъ въ страната. Приканването къмъ митинги, къмъ борба, къмъ отваряне и счупване вратитѣ на затворитѣ, къмъ пречупване рѣцетѣ на ония, които сѣ ги експлоатиратъ, прокурорътъ свхваща, че е проповѣдъ за насилническо действие — елементъ, който се съдържа въ чл. 6 на закона за защита на държавата, и затова е поискалъ чрезъ респективния съдъ Народното събрание да даде съгласие за задържане подъ стража и отдаване подъ съдъ на народния представителъ Христо Трайковъ Христовъ. Дѣлото, г. г. народни представители, е насрочвано за разглеждане, обаче по неявяване на подсъдимия и нѣкои отъ свидетелитѣ, е било отложено. Тогава не е заседавала Камарата, сега, обаче, поради това, че Камарата заседава, се прави това искане за разрешение и Народното събрание е властно, съгласно правилника за вътрешния редъ и конституцията, да даде или не своето съгласие както за отдаване подъ съдъ, така също и за задържане подъ стража народния представителъ Христо Трайковъ Христовъ.

Това е докладътъ, който мога да ви направя по преписката, която се отнася за задържането подъ стража и даването подъ съдъ на народния представителъ Христо Трайковъ Христовъ по чл. чл. 6 и 19 отъ закона за защита на държавата.

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стоянъ Момчиловъ.

С. Момчиловъ (нац. л. о): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Фактътъ, че вчера цѣлото заседание бѣше заето съ разискване въпроса за снемане депутатската неприкосновеност на нѣкои членове на Парламента и за позволяване да се продължи противъ тѣхъ углавното преследване, показва, че Парламентътъ проявява живъ интересъ къмъ този въпросъ, показва, че Парламентътъ цени привилегията, която има, показва, че Парламентътъ безъ разлика на политически групировки иска да запази тази привилегия. Не може да бѣде обвинено Народното събрание, че е искало чрезъ този въпросъ да създаде препятствие на правителството и да му прави саботажъ. По този въпросъ се изказаха колеги и отъ тая страна (Сочи лѣвицата), въ които може да има подозрение въ това направление, но изказаха се колеги и отъ дѣсницата и върху тѣхъ поне не може да падне такова съмнение, защото у тѣхъ поне се предполага, че има високо съзнание колко е скѣпо времето на Народното събрание въ единъ такъвъ моментъ, когато редица неотложни нужди на държавата очакватъ нашата и тѣхната бърза и просвѣтена работа. Тази фактъ, подчертавамъ, показва наистина една загриженостъ въ Народното събрание да запази презъ време на сесиятъ си този личенъ съставъ, който е пратенъ тукъ по волята на народа.

Преди да навлѣза въ съществото на материята не мога да не изкажа учудване, че депутати сѣ взети отъ нашата срѣда, задържани сѣ още преди да бѣде открита сесията. Отъ тогава има почти месецъ и едвамъ сега се сезира народното представителство съ въпроса да даде разрешение

да бъдат задържани под стража и да се продължи против тях улавяното преследване. Съгласно чл. 96 от конституцията, 5 дни преди откриване заседанията на Народното събрание, 5 дни преди откриване на сесията му, народният представител става неприкосновен. Пет дни преди 28 октомври — това значи, на 23 октомври. Днес сме 25 ноември — значи, месец и нѣщо има от тогава. Съгласно духа на конституцията, азъ мисля, че правителството или бюрото на Камарата бѣше длъжно да ни сезира съ този въпросъ въ едно от първитѣ заседания на тази сесия, веднага следъ откриване на Камарата.

Изтъквайки това опущение — или какъ да го нарека, не зная — азъ изказвамъ едно пожелание, една надежда, че за въ бѣдеще, когато ще се касае въпросътъ да бѣде отнетъ отъ нашата срѣда единъ колега, безъ разлика къде стои той — дали на крайната лѣвица, или на крайната дѣ- ница — този въпросъ нѣма да се протака или отлага, а ще се решава веднага. Съжалявамъ, че нѣма тукъ представители на болшинството, на които би трѣбвало да се каже това нѣщо. Не виждамъ тукъ да присъствува цѣлата почти демократическа група, не виждамъ и групата на Българския земеделски народенъ съюзъ.

Втори единъ въпросъ, който вчера се повдигна и който, благодарение твърдостта, ще кажа, на всички народни представители, отстоявайки привилегията на Парламента, намѣри едно добро, споредъ мене, едно целесъобразно разрешение, това бѣше въпросътъ за едно основно проучване на самитѣ дѣла, по които се иска снемане на депутатския имунитетъ. И, наистина, днесъ, ако не единъ подробенъ докладъ, имаме налице самитѣ дѣла и докладчикътъ ни запозна накратко съ сжщността на въпроса. Народното събрание, безспорно, не е една съдебна властъ. То не може да се произнася по въпроса за виновността или невиновността на известенъ народенъ представител, но то има длъгъ, когато е сезирано, да се произнесе дали известно преследване се базира върху достатъчно основание, по разбиране на народното представителство, за да му се даде ходъ въ единъ моментъ, когато народниятъ представител е необходимъ тукъ.

Два обществени интереси тукъ сж въ коллизия. И Парламентътъ е, който има правото да разреши, кой отъ тѣзи два обществени интереси ще мине напредъ: дали общественитѣ интересъ, Народното събрание да бѣде запазено въ този си съставъ, при това съотношение на силитѣ, за разискванията и за разрешаването на поставенитѣ въпроси, или другитѣ общественѣ интересъ — всѣко едно престѣпление своевременно да намѣри своето преследване и своето наказание. Кой ще бѣде за дадения случай по-важенъ отъ тия интереси; кой интересъ ще мине напредъ — това е право, това е привилегия на Народното събрание да се произнесе. И, безспорно, когато ще трѣбва да се произнесе по единъ такъвъ въпросъ Народното събрание, то трѣбва да има налице всички данни, възъ основа на които сждътъ е градилъ своето обвинение. То нѣма да се произнася, дали паркетътъ правилно или неправилно е изградилъ своето обвинение, но ще се произнесе, дали възъ основа на тия данни, които има събрани къмъ известна преписка, трѣбва веднага да се даде ходъ на известно улавяно преследване, или е въпросъ то да се остави докато се свърши сесията на Народното събрание и тогава то да вземе своя по-нататъшенъ ходъ.

(Председателското мѣсто заема подпредседателътъ Никола Захариевъ)

Г-да! Когато се касае за махването на известенъ народенъ представител отъ Парламента възъ основа на едно улавяно преследване, трѣбва да бѣдемъ много внимателни. Често пѣти улавяно преследване или пѣкъ изключването сж единъ благовиденъ предлогъ, задъ който се криятъ известни партийни цели на известни срѣди: да се измѣни съотношение на сили, за да се създаде по този начинъ известно болшинство, когато сжществувашото е разклатено. Парламентитѣ отъ тѣхното сжществуване и до днесъ ревниво сж пазили тази своя привилегия, ревниво сж пазили свободитѣ на народнитѣ представители отъ посѣгателствата на изпълнителната властъ. И нашиятъ Парламентъ, мога да кажа, съ много малки изключения, още отъ времето на Стамболова и досега е билъ внимателенъ, е пазилъ правата на народнитѣ представители. По тия въпроси, когато сж, вземали думата, ораторитѣ отъ всички срѣди сж наблюдавали на тази страна на въпроса. Азъ имамъ подъ очи дневника на заседанието отъ миналото XXII обикновено Народно събрание, когато се е искало да се снесе депутатската неприкосновеност на работническия депу-

татъ Аврамъ Стояновъ, а именно речта по тоя въпросъ на народния представител Борисъ Павловъ, сега секретаръ на Демократическата партия. Не искамъ да цитирамъ, но той е поддържалъ становището, че трѣбва много внимателно да се процедира, когато ще трѣбва да се произнася Народното събрание по тоя въпросъ.

Въ конкретния случай имаме едно обвинение по закона за защита на държавата — чл. чл. 6 и 19 — срещу народния представител Христо Трайковъ. Пасажитѣ, които тукъ прочете г. докладчикътъ, може би, по субективно схващане на г. прокурора, сж инкриминиреми, може би съставляватъ престѣпления по закона за защита на държавата, респективно по тия две негови постановления.

Н. Гашевски (нац. л.): Защо „може би“?

С. Момчиловъ (нац. л. о): Но то е едно чисто субективно схващане на г. прокурора. Ние въ него не можемъ да се мѣсимъ, ние не можемъ да кажемъ: по тоя обвинителенъ актъ не може да се даде ходъ на преписката за задържане и сждене; но ние можемъ да кажемъ, че, споредъ нашето схващане, тия пасажитѣ, така както ги разбира г. прокурорътъ, не съставляватъ нарушения на въпроснитѣ законни текстове и, следователно, въпросътъ за виновностъ или невиновностъ можемъ да го отложимъ до свършване на сесията и тогава сждътъ да се произнесе.

К. Сидеровъ (р): Моля Ви се, г. Момчиловъ! Защо да стане това отлагане? Каква е нуждата да се отложи?

С. Момчиловъ (нац. л. о): Г. Сидеровъ! Азъ преди малко, струва ми се, обяснихъ тая нужда. Тукъ имаме два интереса: единиятъ да бѣде наказанъ известенъ престѣпникъ, и другиятъ — единъ народенъ представител да не се махва отъ тукъ, освенъ въ краенъ случай.

К. Сидеровъ (р): Но трѣбва да има нужда отъ него тукъ. Каква нужда имаме отъ тия обвиняеми? (Смѣхъ всрѣдъ мнозинството)

С. Момчиловъ (нац. л. о): То е другъ въпросъ. Азъ ще дойда на него, г. Сидеровъ. Азъ се абстрахирамъ сега отъ въпроса, отъ коя срѣда изхожда народниятъ представител, за когото искаме да разрешимъ да бѣде даденъ подъ сждъ.

Н. Гашевски (нац. л.): Вие разправяте, че прокурорътъ може да има свои субективни съображения. Какво искате да кажете съ това?

С. Момчиловъ (нац. л. о): Азъ се абстрахирамъ отъ тия съображения.

К. Сидеровъ (р): Чухте ли г. Молловъ какво каза?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г-да.

С. Момчиловъ (нац. л. о): Това е въпросъ на схващане текстове, г. Гашевски. Законътъ за защита на държавата е такъвъ, че предвижда наказания за политически престѣпления, но схващанията по тѣх сж много разтегливи.

Но г. Сидеровъ ме предизвика да засегна и политическата страна на въпроса.

Предъ насъ тукъ е една купчина досиета — 10, 15, 20 — все за престѣпления по закона за защита на държавата. Това е една верига отъ деяния, насочени — поне по схващането на съдебната властъ — срещу сега сжществувания строй, срещу сигурността на държавата.

Н. Пѣдаревъ (д. сг. Ц): И то отъ народни представители!

С. Момчиловъ (нац. л. о): Поставя се въпросътъ: този ли е начинътъ, по който трѣбва да се боримъ, по който трѣбва да се борите вие, отъ болшинството, срещу тия, които рушатъ държавата?

С. Таковъ (з): Държавния строй — не държавата.

Нѣкой отъ мнозинството: Има съдебна властъ, която е независима и която си гледа своята работа.

С. Момчиловъ (нац. л. о): Поставя се тоя въпросъ: когато оставяте 31 народни представители тукъ да ви държатъ своитѣ провокаторски речи, които се печататъ въ стенографскитѣ дневници, които стенографски дневници най-широко разпространявате;...

П. Чорбаджиев (д) и Н. Гашевски (нац. л): И Вие за това приказвате сега.

С. Момчилов (нац. л. о): ... когато вие оставяте разни комунистически периодически списания и ежедневници да се ширят свободно; когато оставяте комунистическите общински съветници, окръжни съветници и училищни настоятели да преследват същите тия цели, които преследват тия господа тукъ (Сочи работниците); когато оставяте свободно комунисти учители, възпитатели на младежта, на утрешните граждани на България въ училищата; ...

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): И когато ние искаме да ги наказваме, Вие ги защитавате!

С. Момчилов (нац. л. о): ... когато, както каза г. Пастуховъ онзи ден, оставяте тѣхни хора дори главни секретари на министерствата, ...

Отъ националибералитѣ: А-а-а!

Д. Ачковъ (нез): Ама тѣ сѣ ренегати. Не сѣ като сѣгащите. (Смѣхъ)

С. Момчилов (нац. л. о): ... вие нѣмате право по единъ околнитъ пѣтъ, за свои партийни цели, да искате вота на Народното събрание за даване подъ сѣдъ народни представители.

Тукъ въпросътъ е ясенъ, г-да! Или тѣзи хора целятъ унищожаване на сегашния строй, целятъ разрушаването на държавата, или ...

Н. Гашевски (нац. л): Нѣма „или“.

С. Момчилов (нац. л. о): ... или не преследватъ това. Ако тѣ преследватъ това, вие имате законъ за защита на държавата и вие сте длъжни да го приложите.

Н. Гашевски (нац. л): Именно него прилагаме.

С. Момчилов (нац. л. о): Но защо го прилагате по отношение на отдѣлни лица, а не го прилагате по отношение на цѣлата имъ партия? Този е въпросътъ! Така ще бжде, когато становището на правителството по този въпросъ е противоречиво, когато една частъ отъ правителственото болшинство иска да се приложи този законъ, а друга частъ манифестира изъ софийскитъ улици съ табели „Долу законътъ за защита на държавата“. Противоречието ви кара да си служите съ полумѣрки, да си служите съ компромиси, а тия компромиси сѣ най-лошото нѣщо, което може да съществува.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Тия „полумѣрки“ ще доведатъ до същитѣ резултати.

С. Момчилов (нац. л. о): Нѣма да доведатъ до същитѣ резултати. Тия негласни преследвания създаватъ още по-голяма база за комунистическото движение.

Н. Гашевски (нац. л): Вие негласно ги защитавате.

С. Момчилов (нац. л. о): Азъ не ги защитавамъ. Азъ защитавамъ тукъ народния представителъ, а не народнитѣ представители отъ работническата група.

Н. Гашевски (нац. л): Вие вѣрвате ли това, което разправяте?

С. Момчилов (нац. л. о): Вѣрвамъ. Сигуренъ съмъ, че и вие сте на моето мнение, че правителството не трѣбва да се шегува, а трѣбва да приложи, ако има данни за това, закона за защита на държавата.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Срещу всѣки, който се провини.

С. Момчилов (нац. л. о): Въ заключение, г. г. народни представители, повтаряйки, че считамъ много нецелесъобразно, много езуитско по този начинъ да се борите срещу една наистина надигаща се опасностъ за съществуването на държавата, азъ заявявамъ, че ние нѣма да гласуваме искането да се даде подъ сѣдъ ...

В. Коевски (нац. л): Има прилагане на закона за защита на държавата срещу провинили се хора. Сѣдътъ иска да ги сѣди.

С. Момчиловъ (нац. л. о): ... и да се отнеме депутатската неприкосновеностъ на народния представителъ Христо Трайковъ Христовъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Лазаръ Станевъ.

Л. Станевъ (раб): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Отъ насъ се иска да дадемъ разрешение, ...

С. Таковъ (з): Отъ васъ не се иска, отъ насъ се иска.

Л. Станевъ (раб): ... да се сѣдятъ осемъ души представители на работническата класа и трудовото селячество, избраници на трудовия блокъ. Трѣбва да кажа, че въпросътъ е предрешенъ, защото тия, за които се иска разрешение за даване подъ сѣдъ, сѣ въ затвора. Самъ г. Мушановъ, споредъ пресата, е заявилъ на г. Даскаловъ: „Не гласувате ли, ще си отидете“. Значи, въпросътъ, тия народни представители да бждатъ дадени подъ сѣдъ, е предрешенъ за правителството. Трѣбва да отбележимъ, че тѣ се сѣдятъ по единъ изключителенъ законъ, създаденъ отъ единъ изключителенъ режимъ, крепителитъ на който въ борбата си съ трудящитъ се маси създадоха този законъ противъ тѣхъ, за да упазятъ себе си. Че това е така, даннитъ сѣ много. Жертвитъ на този законъ сѣ неизброими. Чрезъ този законъ, заявявайки, че пазятъ устоитъ на държавния строй, тѣ принесоха въ жертва най-добритѣ борци и синове на работниците и на селянитѣ. (Ржкоплѣскания отъ работниците)

С. Таковъ (з): Понеже си земледѣлецъ, трѣбва да кажешъ най-напредъ „на селянитѣ“, пѣкъ тогава „на работниците“.

Л. Станевъ (раб): Добре! — Законътъ за защита на държавата се използва много и той е, който помогна за закрепването на предшествувания режимъ цѣли 8 години на власт. Противъ голя законъ се води упорита борба отъ всички трудящи се още отъ създаването му и до денъ днешенъ. И ние тукъ трѣбва единодушно да ги изобличимъ (Сочи сговориститѣ), когато тѣ вчера отъ тая трибуна излизаха да защитаватъ тѣзи депутати; трѣбва да имъ кажемъ, че тѣ правятъ тая маневра не за друго — не, както тѣ казватъ, защото милѣли за тѣхъ — а само да хвърлятъ прахъ въ очитъ на трудящитъ се маси, които сѣ решително противъ държането въ затвора на представители на работническата класа. Тѣ ще плачатъ за тѣхъ, за имунитета на народния представителъ — тѣ, които презъ своето управление не единъ, не петъ, а седемъ души народни представители повалиха мъртви на улицата, близо до Народното събрание! Тѣ сега ще плачатъ за тоя имунитетъ. Ние тукъ трѣбва да ги изобличимъ.

С. Мошановъ (д. сг): Ние за насъ плачемъ, а не за васъ.

Л. Станевъ (раб): Убиха Петко Петкова, Тодоръ Страшимировъ, Димо х. Димовъ, Харалампий Стояновъ и редица още депутати. Убиха ги подъ сѣнката на тоя законъ и все въ името на пазене отечеството!

И. Драгойски (д): Ние сме по-добри — само ги затваряме, а онѣзи ги убиваха! Има разлика между насъ и тѣхъ.

Л. Станевъ (раб): Тоя законъ взема скѣпи жертви и отъ редоветъ на Земледѣлския съюзъ, който държеше подъ влиянието си грамадна частъ отъ трудящитъ се селяни. Въ името на тоя законъ се извършиха най-нечувани и невиджани жестокости спрямо работниците и селянитѣ, отъ които жестокости всѣки ще потръпне. На тоя законъ се базираха тѣ, когато въ Ловечъ, предъ околийското управление, забождаха глави на селяни, както тукъ изнесе тоя депутатътъ отъ Ловечъ при разглеждане избора въ Ловчанска околия. Въ името на тоя законъ тѣ манифестираха изъ улицитъ на градъ Хасково въ 1925 г. съ 14 глави забучени на щикове.

С. Мошановъ (д. сг): Главитъ на Митю Ганевата чета.

Л. Станевъ (раб): Въ името на тоя законъ въ обществената безопасностъ тѣ бѣха донесли въ торба глави на селяни отъ Костенецъ-Баня — на нѣкой си Димитъръ книжаря и на нѣкой си Кузо — и предъ тия глави тѣ правѣха следствие и изтрѣгваха показания за нови обвинения, за нови жертви. Противъ тоя законъ Земледѣлскиятъ съюзъ, до дохождането си на власт, или по-право трудящитъ се

селяни, организирани въ Земледѣлския сѣюзъ, водиха упорита, непрекъсната и непрестанна борба и я водятъ и до днешенъ. Нѣма сѣбрание, нѣма статия, нѣма конгресна или дружбена резолюция, въ която тоя лозунгъ „Долу законътъ за защита на държавата!“ да не е билъ издигнатъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): По едно недоразумение.

Л. Станевъ (раб): Не по недоразумение.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Ако сте за днешната държава, това е едно въпилюще недоразумение. Ако сте тамъ (Сочи земледѣлцитѣ), то е другъ въпросъ. Да се разберемъ!

С. Мошановъ (д. сг.): Той е тамъ. (Сочи работническата група)

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Тамъ ли е? Азъ не знаехъ отъ името на кого говори?

С. Таковъ (з): Лазаре! Внимавай!

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): (Къмъ Л. Станевъ) Изглежда, че Вие закона не сте чели.

С. Таковъ (з): Изпиталъ го е.

Л. Станевъ (раб): Ние не сме го чели, но тоя законъ сме го изпитали на гърба си, когато печеха депутати живи. (Пререкания между д-ръ Т. Кулевъ и нѣкои отъ работниците)

Нѣкой отъ работниците: Създавате закони противъ народа!

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Народа! — Недейте злоупотребява съ името на народа! Вие сте „народътъ“ — продажници на Москва!

Л. Станевъ (раб): Отрекълъ ви е народътъ. Само парабелътъ е вашето срѣдство за агитация, пропаганда и борба.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Никой не убива народа; народъ не се убива. Недейте говори глупости!

Л. Станевъ (раб): И именно по тоя изключителенъ законъ сега сѣ затворени 6 народни представители на Трудовия блокъ. Чудноватото е, г. г. народни представители, че за едни искания, които сѣ искания на цѣлия трудящъ се народъ, искания, които мобилизираха на 21 юний миналата година единъ милионъ избиратели, като искането за пълна и безусловна амнистия, нашиятъ другаръ Христо Трайковъ е въ затвора, и то само заради туй, че въ редактирания отъ него в. „Работническо дѣло“ е допусналъ да се напечата една статия „На улицата — за незабавна, пълна и безусловна амнистия!“

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Не е само за това. Я прочетете!

Л. Станевъ (раб): Точно за това е. Ето, тукъ е вестникътъ. Тукъ е и обвинителниятъ актъ. Г. докладчикътъ не цитира цѣлия обвинителенъ актъ; той цитира откъдни редове, които нему сѣ износни, безъ да цитира цѣлата статия, за да видимъ каква опасностъ представлява тя за държавния строй.

Н. Гашевски (нац. л): Както и ти цитирашъ, което на тебе изнася.

Х. Родевъ (нац. л): Докладчикътъ цитира това, което съставлява престѣпление по чл. 6.

Л. Станевъ (раб): Първото обвинение въ обвинителния актъ е следното: (Чете) „Обвинениятъ Христо Трайковъ, редакторъ на в. „Работническо дѣло“, е допусналъ да се напечата въ бр. 54 отъ 19 септември 1931 г. между другия материалъ и следното: „Незабавната, пълна и безусловна амнистия не се дава, тя може само да се извоюва съ решителна, системна и единна борба на трудящитѣ се, подъ хегемонията на пролетариата и при ръководството на неговата класова партия“. „На улицата за незабавна, пълна и безусловна амнистия“. Това е страшно, за което нашиятъ другаръ Христо Трайковъ е хвърленъ въ затвора

— че подканялъ маситѣ на улицата да се борятъ за пълна и безусловна амнистия, за тѣзи, които гниятъ въ затвора, и други, които сѣ прокудени задъ граница.

Н. Гашевски (нац. л): Четете по-нататъкъ, има още. Казва се: „И разгромяването“. Ти прескачашъ.

Л. Станевъ (раб): Деньтъ 23 септември е билъ определенъ за борба за амнистията. (Чете): „На 23 септември, день на септемврийското въстание, всички на улицата на сѣбрания, митинги и демонстрации, за да отвориме на-сетне вратитѣ на затворитѣ и границитѣ и да пречупиме ржцетѣ, които ви експлоатиратъ и тероризиратъ“.

Къде е казано тукъ „чупене на врати“?

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Да отворятъ вратитѣ и да чупятъ ржцетѣ!

Л. Станевъ (раб): Ще се пречупятъ ржцетѣ на експлоататоритѣ и ще се отворятъ вратитѣ на затворитѣ.

В. Коевски (нац. л): И той казва това.

Л. Станевъ (раб): Тоя лозунгъ се издигна сега и на конгреса на Земледѣлския сѣюзъ.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Тамъ казаха ли „да чупятъ ржцетѣ на ония, които ги експлоатиратъ?“ Тамъ казаха ли, „че ще отворятъ вратитѣ на затворитѣ?“ Вие насѣсквате!

Л. Станевъ (раб): Вториятъ пунктъ на обвинението ето какъвъ е: (Чете) „Цѣла трудяща се Бѣлгария иска незабавно пълна и безусловна амнистия“ и „дегализиране“, т. е. създаване на забранитѣ съ чл. 1 отъ З. З. Д. организации БКП, БКМС и МОИР-а“. Страшна работа! Не можешъ да искашъ възстановяване на разтурени организации, които съществуватъ и сега въ голѣмитѣ капиталистически държави, и въ много отъ които тѣ представляватъ голѣма сила! Не може, това е страшно, то подронва устоитѣ на държавния строй.

С. Цановъ (з): Искане се да бждатъ легални.

Л. Станевъ (раб): И по-нататъкъ, въ заключението се казва: (Чете) „Ясно е отъ общия духъ на помѣстения материалъ, а най-вече отъ посоченитѣ статии, че се проповѣдва промѣната на политическия и икономическия строй чрезъ насилствени действия и се одобрява и възхвалява създаването на споменатитѣ въ чл. 1 отъ З. З. Д. организации — престѣпление по чл. 6 и 19 отъ З. З. Д“. Ето това е обвинението! Самата статия, печатана въ „Работническо дѣло“, е озаглавена „На улицата — за незабавна, пълна и безусловна амнистия!“ И заради тази статия — защото се иска пълна и безусловна амнистия, която вие не дадохте — сега ще трѣва да затворите редактора на вестника. А въ чл. 6 отъ закона за защита на държавата се казва: (Чете) „Който устно, писмено или чрезъ печатни произведения върши пропаганда или агитация за промѣна на политическия или икономическия строй на държавата чрезъ престѣпление, насилие или терористически действия“. Кажете, г-да, къде е тукъ насилието или терористическото действие, къде сѣ елементитѣ на това престѣпление? Нѣма ги. Искането за амнистия било насилие и терористическо действие! Разбира се, че то е терористическо действие спрямо тѣзи, които не искатъ да дадатъ тази амнистия. Така че, за искане на амнистия се праща въ затвора единъ народенъ представителъ.

Г. г. народни представители! Снощи тукъ г. министъръ-председателътъ бѣше много чувствителенъ, когато единъ отъ нашитѣ колеги му забеляза: „Ще ги осждятъ, ако Вие заповѣдате; иначе ще ги оправдаятъ“. Заплашването, което г. министъръ-председателътъ е отправилъ къмъ Земледѣлската парламентарна група, показва, че...

С. Таковъ (з): Защо приказвашъ тѣзи работи? Това не е вѣрно.

Л. Станевъ (раб): ... когато той се осмѣлява свои колеги да заплашва, какво остана за сѣда?

В. Коевски (нац. л): Не е така. Недей демагогствува! Г. министъръ-председателътъ обясни какво е искалъ да каже. Неговата мисль е ясна и Вие трѣбваше да я разберете.

Л. Станевъ (раб): Това сѣ изявления на народния

представител Стефанъ Даскаловъ, помѣстени въ сутрешната преса. Министъръ-председателъ му казалъ: „Ако не гласувате, ще си отидете“.

В. Коевски (нац. л): Стенограми има. Защо четете пресата? Вие сте народенъ представител — вземете стенограмитѣ и вижте какво е казалъ.

Л. Станевъ (раб): Това е казалъ предъ г. Даскаловъ вѣнъ отъ заседателната зала.

И. Драгойски (д): Лазаръ Станевъ бѣше изключенъ и не е чулъ тази работа.

Л. Станевъ (раб): Че действително нѣма елементитѣ на престѣпното деяние, предвидено въ чл. 6, за това говори и единъ членъ отъ комисията, който е формулиралъ своето особено мнение така: „Понеже следствената властъ даже и въ заключителното си постановление не говори за промѣна на политическия и икономически строй на държавата чрезъ срѣдствата, указани въ чл. 6 отъ закона за защита на държавата — престѣпления, насилия и терористически действия — които срѣдства сѣ сѣществень елементъ на престѣпно деяние, затуй съмъ на особено мнение и не съмъ съгласенъ съ даването подъ съдъ народния представител Христо Трайковъ“.

При наличността на едно обвинение за това, че се иска пълна и безусловна амнистия — това е заглавието на статията — да се прати единъ народенъ представител въ затвора, ясно е, г. г. народни представители, че това е една халка отъ общата верига за натискъ и тероръ срещу борбата на работническата класа и трудящето се селячество, за тѣхнитѣ непосредствени интереси.

С. Таковъ (з): Пакъ събърка.

Л. Станевъ (раб): Ясно е, че не се цели друго нѣщо. И това не е така случайно. Тукъ преди малко се отправиха питання за сѣщо такива действия на властта. Вие виждате сѣщитѣ мѣрки, сѣщия натискъ, както и при пращането на депутатитѣ въ затвора. А имунитетътъ? Да, посѣга се на Парламента. Г. г. народни представители! Имунитетъ за народнитѣ представители отъ Трудовия блокъ отъ началото, отъ откриването на Народното събрание, и досега не е имало. Вие всички сте слѣпи, не виждате, когато народни представители безъ никакъвъ поводъ се биятъ, полуумъртвяватъ се отъ побоища, безъ всѣкакъвъ поводъ се свалятъ отъ влакове, счупватъ се врати на кѣщи, за да извлѣчатъ отъ тамъ народни представители. Това вие не виждате.

В. Коевски (нац. л): Кога се случиха тѣзи работи? (Смѣхъ верѣдъ мнозинството)

Л. Станевъ (раб): Смѣйте се, г-да! На васъ се смѣте, на себе си се смѣте. Смѣйте се на вашитѣ борби за запазване престижа на Парламента.

С. Цановъ (з): Демократъ още нѣма битъ.

Л. Станевъ (раб): Чл. 96 отъ конституцията забранява, не позволява да се арестува народенъ представител, преди да се е получило разрешение отъ Народното събрание. И гуй, което не вършеше Цанковиятъ режимъ, който повеляше народни представители мъртви по улицитѣ, днесъ съ усмивка го вършатъ представителитѣ на Народния блокъ. Народниятъ представител Николай Петрини въ 1924 г. бѣше задържанъ по чл. 6 отъ закона за защита на държавата — при първата му редакция, която предвиждаше много по-голямъ наказаниа — и 5 дни преди откриването на Камарата го пустиаха.

В. Коевски (нац. л): И следъ това?

Л. Станевъ (раб): И следъ това не го сѣдиха.

Н. Гашевски (нац. л): Ами какво го направиха?

Л. Станевъ (раб): Следъ това го изгориха живъ въ Обществена безопасност.

Н. Гашевски (нац. л): Така ли искашъ да направятъ и сега?

Л. Станевъ (раб): Не бойте се, вие не сте далечъ отъ тѣзи срѣдства! Ясно е, че вие сте въ противоречие и съ конституцията, и съ всички закони. Ето защо ние казваме,

че тѣ сѣ ваши закони, че тѣзи закони не ваятъ за трудящитѣ се и тѣхнитѣ представители. На какво основание, следъ като излѣзоха отъ заседанието тукъ, народнитѣ представители Русиновъ и Лоловъ вие ги хванахте и изпратихте въ Централния затворъ? На основание на кой законъ? Нѣмахте никакво основание, и затова нѣмате право да приказвате за закони и за демокрация. Вие сте демокрация, която се крепи благодарение на страшенъ, невиджанъ тероръ и на труповетѣ на работници и селяни, избити, когато тѣ сѣ излизали да се борятъ за своитѣ непосредствени интереси. Ето това е вашата демокрация.

К. Коракъ (д): Дайте факти; това сѣ само фрази.

Л. Станевъ (раб): Какви фрази! Искате ли факти? Ако искате, да ви ги изброявамъ до утре. Кѣде е Запрянъ Ивановъ? Той лежи пребитъ отъ бой, следъ като бѣше сваляенъ отъ влака.

К. Коракъ (д): Фрази само!

Л. Станевъ (раб): Какви фрази? Ние сме подали надъ 150 питання за побоища надъ селяни, работници и депутати, на които питання вие не отговаряте.

К. Коракъ (д): Като вършите глупости и конспирате срещу държавата!

Л. Станевъ (раб): Какви глупости? Като говоримъ и се боримъ за пълна и безусловна амнистия, това е конспирация, споредъ васъ! Кѣде сѣ законитѣ? Тѣзи закони не сѣществуватъ за васъ, когато е въпросъ да потискате борбата на работническата класа.

К. Коракъ (д): Тѣзи Ваши приказки, тѣзи Ваши слова...

Л. Станевъ (раб): Ние знаемъ, че вие не искате да говоримъ. Това е вашето желание, но то не може да се осмисли, защото не зависи отъ васъ. Вие можете да убивате, вие можете да издигате бесилки, но най-после ще бѣдете отритнати отъ трудящия се народъ.

К. п. Цвѣтковъ (д): А вие какви методи препорѣчвате?

Л. Станевъ (раб): Ето защо, г. г. народни представители, ние протестираме срещу задържането досега на нашитѣ колеги. И тукъ именно ви сваляме маската

Отъ мнозинството: А-а-а!

Л. Станевъ (раб): ... маската на българска демокрация и ви посочваме истинската физиономия — на кървава, свирѣпа фашистка диктатура, която съ кърви, съ тероръ, съ затвори иска да спре борбата на работничитѣ и селянитѣ

С. Таковъ (з): На селянитѣ и работничитѣ.

Л. Станевъ (раб): ... за защита на тѣхнитѣ непосредствени интереси. Но ние сме длѣжни да ви кажемъ: вие жертви даваме, сѣщитѣ сѣ нашитѣ жертви, но не плачемъ за тѣхъ. Жертвитѣ, които дава едно движение, сѣ гаранция за победата на това движение. Вие не можете да го спрете съ вашитѣ срѣдства на инквизиция, затвори и побоища. Гарантирана е победата на работническо-селското движение...

С. Таковъ (з): Селско-работническото!

Л. Станевъ (раб): ... което историята извиква на обществената сцена, за да стане гробокопателъ на капитализма — виновникъ на бедственото положение на работничитѣ и селянитѣ — за тържеството на работническата класа. (Ржкоплѣскания отъ работничитѣ)

Ето защо ние протестираме и искаме незабавното освобождение на нашитѣ народни представители. (Ржкоплѣскания отъ работничитѣ)

Председателствуващъ **Н. Захариевъ**: Има думата народниятъ представител г. Христо Родевъ

Х. Родевъ (нац. л): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Не ми е чудно, че по въпроса, който занимава, който съсрѣдоточава вниманието на Народното събрание вече два дена, отдаване на съдъ известни народни

представители, стават такива обширни прения и че тѣзи прения ще продължатъ, заради това защото, действително, касае се не само за неприкосновеността на нѣколко, 5—6 души, народни представители отъ Работническата партия, но заради това, защото се касае за единъ принципъ — принципътъ за неприкосновеността, за имунитета на народния представител въобще и отъ тамъ на цѣлото Народно събрание.

Г. г. народни представители! Тѣзи спорове, които възникнаха тукъ, сѫ една гаранция, че Народното събрание се отнася съ всичката сериозностъ по единъ много голѣмъ въпросъ — въпросътъ за неприкосновеността на народния представител, и както казахъ, за неприкосновеността на самото Народно събрание. Вѣрно е, че ние не можемъ да погледнемъ съ известна лекота на него; вѣрно е, че ние трѣбва да бъдемъ много осторожни, много предпазливи въ вземане на нашето решение; вѣрно е, че ние трѣбва да се запазимъ отъ известно увлечение, защото увлечението може да създаде най-после една страшна, една лоша практика, единъ лошъ прецедентъ, който въ известни случаи да бѣде зле използванъ — въ случаи, когато нѣма мѣсто за прилагането на чл. 96 отъ конституцията.

Вчерашнитѣ спорове ме накараха да призная, че изискването на дѣлата, възможността да се справимъ съ самото обвинение, е една необходимостъ. Азъ не съмъ съгласенъ напълно съ мнението на известни членове отъ правосѣдната комисия, че само едно писмо, изпратено отъ председателя на окръжния съдъ, съ което се донася, че срещу известно лице, напр. Христо Трайковъ Христовъ, е повдигнато углавно преследване по чл. 6 отъ закона за защита на държавата и се иска даването му подъ съдъ, е достатъчно, за да може правосѣдната комисия или Народното събрание да се произнесе, че трѣбва да бѣде дадено исканото разрешение за даването му подъ съдъ. Народното събрание не е длъжно да се подчини всѣкога на искането на съда за отдаване на единъ народенъ представител подъ съдъ. Народното събрание, бранейки най-свещеното свое право, неприкосновеността си, има задължението да изиска дѣлото, да го има нарѣчка, за да може да види дали действително има обвинителенъ актъ, написанъ по формитѣ на углавното сѣдопроизводство, дали действително ние имаме едно правилно приложение на закона отъ паркета, отъ следователя, дали действително е образувано дѣло и т. н. Но това не е достатъчно. Народното събрание — това е разумътъ на чл. 96 отъ конституцията — за всѣки единъ отдѣленъ случай има правото, има и длъжността да види даннитѣ, съ които следствието разполага, да види доколко обвинението, което се отнася къмъ подсѣдния, е сериозно, и най-после, дали нѣма едно грубо посѣгателство, една груба машинация, за да бѣде лишенъ единъ народенъ представител отъ своята депутатска неприкосновеностъ. Отъ дѣлата, които ще се докладватъ по-късно, има едно дѣло, по което обвинението, което се възвестява спрямо подсѣдния, безъ да влизаме въ обсъждане по същество на престѣплението, ще трѣбва да признаемъ, че не е по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, а е по чл. 7. Ако въ този случай ние бихме се задоволили само съ съобщението на окръжния съдъ, че срещу известенъ народенъ представител има повдигнато обвинение по чл. 6, ние бихме изпаднали въ една голѣма грѣшка, въ една груба грѣшка. Съ този случай Народното събрание ще бѣде сезирано.

Не е вѣрно, г. г. народни представители, твърдението на нѣкои, че Народното събрание не може да влиза въ обсъждане на даннитѣ по дѣлото по същество. Азъ правя тази концесия; азъ не искамъ да дамъ абсолютна достовѣрностъ и значение на обвинителния актъ. Когато се касае въпросътъ за отнемане имунитета на единъ народенъ представител, Народното събрание има право да види, най-после, дали не е жертва този обвиняемъ депутатъ на груба грѣшка, или най-сетне, на едно скроено обвинение. Ние нѣмаме право да издаваме присѣда, но ние пъкъ имаме задължението да видимъ, дали действително сѫ налице условията за отдаване на съдъ единъ народенъ представител. И когато ние хвърлимъ единъ малък погледъ, когато ние направимъ единъ малък анализъ на даннитѣ по дѣлото, за което поменахъ по-горе, ние виждаме най-после *erga humanum est*, може и прокурорътъ да сбѣка — че престѣпление има, но то е *par excellence* престѣпление по чл. 7 отъ закона за защита на държавата, престѣпление, което се наказва съ строгъ тъмниченъ затворъ отъ 3—8 години, и въ такъвъ случай това престѣпление не може да бѣде квалифицирано като

престѣпление, което се наказва съ едно отъ тежитѣ наказания и, следователно, за този случай ние можемъ и трѣбва да откажемъ отдаването на съдъ на народния представител.

Случаятъ, обаче, който ни занимава, обвинението срещу Христо Трайковъ Христовъ, не е такъвъ. Срещу Христо Трайковъ Христовъ има действително обвинение по чл. чл. 6 и 19 отъ закона за защита на държавата. Другаритѣ отъ дѣло извънредно много пицятъ, че това е едно обвинение по единъ специаленъ законъ. Но има известни работи, които тѣ сѫ длъжни да разбератъ: че въ тази правова страна съществува принципътъ *dura lex, sed lex* — какъто и да бѣде законътъ, той е законъ и ще се прилага. Гласуванъ отъ Народното събрание, утвърденъ по надлежния редъ, влѣзълъ въ сила, той ще се прилага дотогава, докогато по надлежния редъ не бѣде отмененъ.

Л. Станевъ (раб): (Възразява нѣщо)

Х. Родевъ (нац. л): Вие можете да се борите за неговото отмѣнение на една законна, на една легална база; никой не може и не желае да ви ограничи и никой нѣма право да ви ограничи въ борбата ви, на законна база, за отмѣняването на закона за защита на държавата, макаръ че вашето мнение може би ще остане само ваше. Но болното време, специалното време, което живѣемъ, ни налага засега и за още дълго време да си служимъ съ този законъ. Поне дотогава, докогато държавата е атакувана по начинъ такъвъ, по какъвто вие я атакувате; дотогава, докогато държавата е минирана отъ една престѣпна дейностъ, какъто е дейността на почти всички отъ вашата срѣда; дотогава, докогато вие искате съ революция да съборите обществения строй; дотогава, докогато вие продължавате да не се отказвате отъ тази си дейностъ и да се готвите да промѣните държавния строй чрезъ престѣпни срѣства, чрезъ революция — дотогава законътъ за защита на държавата ще бѣде една необходимостъ. Борете се за негово отмѣнение, това е ваше право, но също така право е и на всички партии на законността и на реда и на всички ония, които не биха желали да се повторятъ събитията отъ м. септемврий 1923 г. да държатъ за съществуването на този законъ и за неговото прилагане.

Касателно прилагането на закона, между насъ и въстѣпна да съществува споръ. Вие не можете, да отречете, че дотогава, докогато законътъ за защита на държавата не бѣде отмененъ, той ще се прилага. Може да е желателно и много постановления отъ наказателния законъ да бѣдатъ отменени или измѣнени, но дотогава, докогато тѣ не бѣдатъ измѣнени или отменени по реда, указанъ отъ конституцията, тѣ сѫ законни постановления и ще се прилагатъ.

И така сега, когато имаме едно обвинение по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, първиятъ въпросъ, който се повдига, е, дали действително престѣплението по чл. 6 отъ закона за защита на държавата влѣче следъ себе си едно отъ най-тежитѣ наказания — не най-тежкото. Защото известно е, че най-тежкото наказание, което се налага по общия наказателенъ законъ и по специалнитѣ закони е смъртното наказание. Но чл. 96 отъ конституцията не визира само най-тежкото наказание; той визира всичкитѣ ония случаи, когато се налага едно отъ най-тежитѣ наказания макаръ то да не е смъртно наказание. Това е и практиката, това е и юриспруденцията, това е и теорията, това го знаятъ мнозина отъ насъ, които сме минали презъ юридическия факултетъ, това е алфата, отъ кждето сме почнали — че престѣпление, което се наказва съ повече отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ — а не съ повече отъ 10 години, както мисли нашиятъ другаръ г. Захари Поповъ — се счита за едно отъ най-тежитѣ наказания, които предвижда законътъ: смъртъ, доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ и строгъ тъмниченъ затворъ отъ 5 години нагоре, което значи отъ 5 до 15 години строгъ тъмниченъ затворъ. Следователно, щомъ чл. 6 отъ закона за защита на държавата предвижда наказание повече отъ 5 години, то вече попада подъ „най-тежитѣ“ наказания на чл. 96 отъ конституцията и Народното събрание може да отдаде подъ съдъ обвинения по този членъ отъ закона народенъ представител.

Явява се сега вториятъ въпросъ: дали даннитѣ, дали улики, които има срещу визирания народенъ представител, сѫ достатъчни да убедятъ Народното събрание, че не се касае за една мистификация, че не се касае за единъ нечестенъ начинъ на действие отъ страна на болшинството, за да се освободи то отъ известни неприятни личности, следователно, дали сѫ налице условията, за да може да бѣде уважено искането на председателя на Софийския окръженъ съдъ?

Г. г. народни представители! Азъ казахъ, че въ тия дѣла, съ които Народното събрание ще бѣде сезирано, има единъ случай, който обвинението е квалифицирано по чл. 6, а въ действителностъ е по чл. 7 отъ закона за защита на държавата. Народното събрание, безспорно, въ този случай — както е и решението на парламентарната комисиия по Министерството на правосъдието — ще трѣбва да откаже да бѣде отладенъ подъ сѣдъ обвиняемиятъ народенъ представител. Но когато обвинението действително е квалифицирано по чл. 6, азъ пакъ считамъ, че ролята на Народното събрание не е само регистраторска. За насъ не е достатъчно, че има написанъ обвинителенъ актъ. Ние имаме право да обсъдимъ, дали действително обвинителниятъ материалъ е достатъченъ, само до толкова, доколкото да се убедимъ, че въ случая нѣмаме една машинация, че обвинението е сериозно. Нѣма значение, г. г. народни представители, това, което вчера г. Костовъ отъ тая трибуна ви каза — азъ не можахъ да разбера заключението, което той искаше да тегли — че отъ обвиненитѣ по чл. 6 отъ закона за защита на държавата 92 души 75 души били оправдани, а само 9 души били осѣдени. Ако нашитѣ сѣдилища г. г. народни представители, които по постоянно сѣ подложени на атаки и оскърбления отъ крайната лѣвица, въпрѣки всичко това, сѣ били извѣрдно много осторожни въ прилагането санкциитѣ на закона за защита на държавата — една дейностъ, за която тѣ заслужаватъ похвала.

Н. Поповъ (раб): Не сѣ били основателни обвиненията, както не сѣ основателни обвиненията и сега и затуй не сѣ пратени дѣлата тукъ.

Х. Родевъ (нац. л): Не че не сѣ основателни. Вие знаете, че въ всѣка правова страна сѣдилищата съществуватъ, за да анализиратъ, да асимилиратъ, да преценятъ всички обвинителенъ материалъ. И това е именно същественото въ институцията на правосъдието и правораздаването. Мнението на прокурора свършено не задължава сѣда. Голѣма честь и голѣма похвала заслужава българското правосъдие, което се е издигнало така високо и си е създало репутацията на безпристрастно такова, което нито партийнитѣ страсти, които бушуватъ въ страната, нито нѣкакви смѣтки и съображения могатъ го накара да издава присѣди такива, за каквито вие го обвинявате. Вие казвате, че било фашистско правосъдие.

Н. Поповъ (раб): То е класово правосъдие.

Х. Родевъ (нац. л): Не е класово, защото, ако е такова, всички ония отъ васъ, които сѣ попаднали тамъ, предъ червената маса, ще бѣдатъ пратени въ затвора или гамъ, където може би заслужаватъ. Самиятъ фактъ, че при 92 дѣла по чл. 6 сѣ осѣдени само 9 души, показва, че то не е класово правосъдие, че то е едно правосъдие, което стои надъ всички класи, надъ всички съсловия, надъ всички интереси, правосъдие, съ което можемъ да се гордѣемъ и ние, и вие — че въ България действително имаме едно напълно независимо правосъдие.

Н. Поповъ (раб): Кажете колко сѣ затворени.

Х. Родевъ (нац. л): Тѣ не сѣ само по закона за защита на държавата. Разберете, че едно лице, което се обвинява въ едно тежко престѣпление...

Н. Поповъ (раб): Толкова ли е тежко това престѣпление?

Х. Родевъ (нац. л): Азъ съжалявамъ, че ми се прави този апострофъ. Каточели задържането на тѣзи другари отъ лѣво става нѣкакъ вънъ отъ законитѣ, каточели законитѣ се изнасяватъ въ тѣхна вреда. Ами колко хора сѣ сѣдени по чл. 247 отъ наказателния законъ за убийство, за умишлено или предумишлено убийство и въ края на краищата сѣдѣтъ изнася една напълно оправдателна присѣда; или сѣ сѣдени по чл. 249, алинея първа, за убийство въ силно раздражено състояние, или по алинея втора, за убийство поради раздражение, предизвикано отъ потърпевция, и сѣ получили пълно оправдание, поради неизбежната отбрана, къмъ която сѣ имали право да прибѣгнатъ?

Г. г. народни представители! За менъ, казвамъ, не е необходимо азъ да влѣза въ едно разбирателство такова, че моето мнение или мнението на Народното събрание да замѣсти присѣдата. Ние имаме едно обвинение. Ние виждаме, че това обвинение е достатъчно сериозно. Ние не

можемъ да откажемъ въ такъвъ случай правото на правосъдието да сложи рѣзка върху този индивидъ и да го сѣди, да каже правосъдието своята дума. Разбира се, че и въ такъвъ случай, азъ казахъ, ние не можемъ да пренебрегнемъ обвинителния материалъ. Но даже ако обвинителниятъ материалъ е контрoверсенъ, ако върху този обвинителенъ материалъ може да става известенъ споръ, споръ между насъ юриститѣ, то не дава още право на другаритѣ отъ лѣво или на други да отрекатъ, да отблъснатъ искането на правосъдието за даването подъ сѣдъ на обвиняемитѣ.

Ние отъ друга страна сме свидетели, г. г. народни представители, на една систематическа деятелностъ на представителитѣ на Работническата партия, не само тукъ, но и вънъ отъ оградата на Народното събрание. Нѣма две мнения — това дори самитѣ работници не биха могли да отрекатъ — че Работническата партия е само едно прикритие на една нелегална организация, която се стреми да сваля...

Б. Смиловъ (нац. л. о): Защо не я махнете, ами си играете? Че махнете я!

И. Куртевъ (нац. л): Вие ще я махнете.

Б. Смиловъ (нац. л. о): Щомъ признавате, че е нелегална организация, трѣбва да я махнете.

Х. Родевъ (нац. л): Г. Смиловъ! Ще Ви отговоря, като завърша моля мисль. — Две мнения, казвамъ, нѣма, г. г. народни представители, че Работническата партия е едно прикритие на една нелегална организация. Въ десеткитѣ печатни издания, които тѣ издаватъ (Сочи работницитѣ), явно, открито проповѣдватъ насилствената промѣна на държавния строй. Тѣ казватъ: разликата между тактиката на тѣсницитѣ и тая на ленинитѣ е въ това, че докато тѣсницитѣ смѣтаха...

С. Димитровъ (раб): Не ги разбирашъ тия работи

Х. Родевъ (нац. л): Достатъчно ги разбирамъ. Ако не ги разбирамъ, ще ви бѣда много признателенъ да ми дойдете въ помощъ. Въ всѣки случай признавамъ, че не ги разбирамъ толкова, колкото васъ. Вие признавате едно — че напускате вече тактиката на тѣсницитѣ, защото тѣ не бѣха за единъ откритъ бунтъ, за една открита революция. Тѣ смѣтаха, че пакъ може да има едно примирение на интереситѣ на отдѣлнитѣ класи и върху това примирение ще се изгради, казваха тѣ, благоденствието на всички класи и съсловия, тогава когато ленинизмътъ не е вече същото нѣщо. Привърженицитѣ на Ленинъ смѣтатъ, че нѣма нужда работническата класа, пролетариатътъ да дойде съ бюлетина въ рѣзка да промѣни държавния строй. Нѣма нужда да се чака, щото чрезъ бюлетината, чрезъ легални срѣдства да бѣде промѣненъ този държавенъ строй. Не, тѣ считатъ, че една малка група, дори и толкова малка колкото въ Русия — 150 хиляди души отъ 150 милиона народъ — може да промѣни държавния строй. Комунитѣ у насъ смѣтатъ, че по същия начинъ и тукъ, стига да бѣдатъ въоръжени, стига да сѣ бойки, стига да сѣ организирани, стига да иматъ воля, могатъ да промѣнятъ държавния строй — едно страшно голѣмо малцинство счита, че именно чрезъ революция, чрезъ насилие може да промѣни сегашния строй.

Нѣкой отъ работницитѣ: Много слабо познавашъ ленинизма.

Х. Родевъ (нац. л): Виждате, че не разбирамъ добре тази материя, но я разбирамъ достатъчно, за да мога да схвана вѣрно вашитѣ намѣрения, вашата тактика, вашата идеология.

Р. Рангеловъ (раб): Вие си служите съ насилие срещу работническото движение. Не давате Софийската община на софийскитѣ работници, когато тѣ чрезъ бюлетината я взеха.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Това е срещу болшевиизма, не срещу Работническата партия. Тѣ сѣ две различни работи.

Р. Рангеловъ (раб): Работницитѣ взеха Софийската община и трѣбва да имъ я дадете. И съ отказването да имъ я дадете, вие доказвате, че по пѣтя на бюлетината нѣма да имъ дадете властта.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: На кого, на болшевицитѣ ли?

Нѣкой отъ работниците: Вие сами тѣпчите законитѣ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Васъ ви запитаха онзи день най-честно, най-почтено: вие за революционната борба ли сте, или за една парламентарна, еволюционна борба? Не смѣте да отговорите! (Възражения отъ работниците) Кой ви е кривъ!

Р. Рангеловъ (раб): Ние ви отговаряме, че отъ вашитѣ отношения спрямо насъ зависи и нашата борба.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако сте такива революционери, поведението на които да зависи отъ насъ, толкозъ пари струвате!

Х. Родевъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Упрѣкътъ, който се отправя срещу управлението на Народния блокъ, по-скоро трѣбва да бѣде упрѣкъ за това, че властта е недостатъчно е будна на своето мѣсто, че тя е недостатъчно строго прилага постановленията на законитѣ. Ако властта бѣше малко по-осторожна, ако бѣше по-строга при прилагането на законитѣ, трѣбваше да вземе мѣрки срещу постѣпки като сношната, когато единъ български народенъ представителъ отъ тази трибуна произнесе една речъ, явно провокаторска, една речъ, въ която се крне явно пресѣпление, една речъ, съ която се поканва народътъ да промѣни строя и да го промѣни не съ бюлетина, а чрезъ насилие, чрезъ революция.

С. Момчиловъ (нац. л. о): Вие сте членъ на болшинството — защо не искате прилагането на законитѣ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Момчиловъ! Това не е ли прилагане на закона? Това, което искатъ сѣдилищата, да не е произволъ? Не бѣхъ тукъ да Ви чуя, когато сте казвали, че това било отъ партизански съображения, а ако се изключила цѣлата група, то нѣмало да бѣде отъ партизански съображения! Може ли такава логика!

П. Напетовъ (раб): Това сж само приказки! Политическия моментъ иска туй. Асенъ Бояджиевъ бѣше подведенъ по чл. 7 отъ закона за защита на държавата и освободенъ срещу 1.000 л. гаранция, а впоследствие обърнахте обвинението му по чл. 6 и го пратихте въ затвора. Защо? Защото така иска политическия моментъ, и днесъ той е въ затвора.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кѣй?

П. Напетовъ (раб): Асенъ Бояджиевъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Кой обърна обвинението му?

П. Напетовъ (раб): Сѣдѣтъ го обърна по Ваше нареждане, защото така иска Вашата политика.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Слушайте! И Вие ще последвате, май, пѣтя на Георги Костовъ!

Азъ отговарямъ на г. Момчилова. Нѣмахъ честта да чуя речта му Той е поддържалъ една теза, която ми прави впечатление. Той е казалъ, че този начинъ на действие билъ партизански и целѣлъ да си полсеигура болшинство тукъ. Той препорѣчвалъ приложението на чл. 20 отъ закона за защита на държавата — да ги махнемъ всичкитѣ отъ тукъ Тогава болшинството ни ще бѣде още повече гарантирано!

С. Момчиловъ (нац. л. о): Азъ казахъ, че тогава ще бѣде резултатна борбата ви, а не че ще ви бѣде гарантирано болшинството.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако остане съ 6 гласа, които ги нѣма тукъ, да си гарантирамъ болшинството въ Камарата, тежко ми и горко! Я си гледайте работата!

И. Качаковъ (нац. л.): Не му отговаряйте, г. министъръ-председателю! Въпросътъ е ясенъ.

Х. Родевъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Въпросътъ, който ни занимава, далечъ не е партизански. Азъ бихъ молилъ особено опозицията да разбере, че правителството съвсемъ не се нуждае, за своя стабилитетъ, за своето положение тукъ, да бѣде лишена Работническата партия отъ 5 или 6 депутати. Тежко и горко на тази страна, ако 5—6 души народни представители отъ болше-

викитѣ, отъ комуниститѣ ще трѣбва да оправятъ държавнитѣ работи!

Азъ особено съжалявамъ, че г. Момчиловъ именно, който съ своята идеология винаги е билъ — безъ да смѣта това като комплиментъ — трезвенъ и съ всичката сериозностъ е гледалъ на нѣщата, днесъ, именно поради партизански съображения, смѣтайки, че ще бѣде уязвенъ Народниятъ блокъ, смѣтайки, че ще направи една стрела срещу Народния блокъ, отказва да гласува за уважаване искането за даване подъ сѣдъ на провиненитѣ народни представители.

Трѣбва да се държи смѣтка и за това, че по този начинъ се засѣга и престижътъ на нашето правосѣдие.

С. Момчиловъ (нац. л. о): Не се засѣга правосѣдието.

Х. Родевъ (нац. л.): Мнозина отъ васъ знаете, че срещу Народния блокъ се хвърля упрѣкътъ, че не билъ действувалъ достатъчно строго срещу комуниститѣ.

Д. Ачковъ (нез): (Казва нѣщо)

Х. Родевъ (нац. л.): Това не е произволъ. Азъ ви казахъ, ние имаме толкозъ независими правосѣдие, че може би отъ дѣсно ще се постави въ съмнение това: не прави ли правосѣдието политика съ масовото оправдание на подсѣдимитѣ по закона за защита на държавата. Азъ не искамъ да хвърлямъ такова съмнение. Азъ не се съмнявамъ въ независимостта на правосѣдието, . . .

С. Момчиловъ (нац. л. о): Никой не се съмнява.

Х. Родевъ (нац. л.): . . . но вие, които искате да откажете даването подъ сѣдъ на нѣколко души народни представители, считайки, че правосѣдието е инструментъ днесъ на правителството. . .

С. Момчиловъ (нац. л. о): Криво тѣкувате думитѣ ми Не сте ги разбрали или умишлено се правите, че не ги разбирате, което е още по-лошо!

Х. Родевъ (нац. л.): Въ всѣки случай азъ считамъ, че, вънъ отъ всички други съображения, съ това ще дадемъ и достатъчно удовлетворение на правосѣдието, да не го поставяме подъ известенъ тормозъ, че и тогава, когато действително съ налице всички данни, всички елементи на пресѣпление по чл. 6 отъ закона за защита на държавата, Народното събрание, водимо само отъ лични, партийни, котерийни, бихъ казалъ, смѣтки, не дава своето съгласие за даване подъ сѣдъ на единъ народенъ представителъ.

Д. Ачковъ (нез): Може ли така да предрешавамъ въпроса?

Х. Родевъ (нац. л.): Азъ не предрешавамъ въпроса. Тая работа ти не я разбирашъ! (Оживление)

Докладчикъ Н. Гавриловъ (л.): (Къмъ Д. Ачковъ) Това не е каре отъ асове!

Д. Ачковъ (нез): Вѣрно е, че не искамъ да я разбира така, както той (Сочи Х. Родевъ) я разбира — по заповѣдъ.

Х. Родевъ (нац. л.): Нито по заповѣдъ, нито не по заповѣдъ — не разбирашъ тая работа.

Д. Ачковъ (нез): Азъ я разбирамъ, но не по заповѣдъ.

Х. Статевъ (д. сг. Ц): (Къмъ Х. Родевъ) Яде ли го, бе приятелю, взема ли си дветѣ пари?

Д. Ачковъ (нез): Защо ме предизвиква?

Х. Родевъ (нац. л.): Кѣй?

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Вие, Вие.

Д. Дрънски (л.): Ачковъ сега отъ ядъ нѣма да гласува.

Д. Ачковъ (нез): Това Ачковъ никога не е правилъ.

Х. Родевъ (нац. л.): Г. г. народни представители! Азъ считамъ въ заключение, че ние имаме правото и задължението да видимъ дали действително обвинителниятъ материалъ за отдаване подъ сѣдъ на визирания народенъ представителъ е налице. Въ случая всичкитѣ данни сѣ налице. Безспорно, инкриминираната статия съдържа еле-

ментитъ на чл. 6 отъ закона за защита на държавата и сме длъжни, ние трѣбва да гласуваме за отдаването му подъ съдъ.

Х. Статевъ (д. сг. Ц): Не сме длъжни. Откъде накъде?

Х. Родевъ (нац. л): Трѣбва да се знае най-после, че ако единъ народенъ представител се ползува съ депутатски имунитетъ, то не значи, че той може да си развърже пояса и да върши налѣво и надѣсно престѣпления. Ето защо азъ ходатайствувамъ да бѣде уважено искането на председателя на съда.

И. Качаковъ (нац. л): (Ржкоплѣска)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ ще се опитамъ съ нѣколко думи да отстраня нѣкои работи, които смѣтамъ, че не сѣ, така да се изразя, отъ компетенцията на народното представителство. Споредъ мене, задачата на Народното събрание не е да се произнесе има ли престѣпление или нѣма, трѣбва ли да се възбуди углавно преследване срещу известенъ народенъ представител или не. Това е отъ компетенцията на съдилищата и на първо мѣсто на прокурора, на паркета. Той, по свое усмотрение, по заповѣдъ или по убеждение — не ни интересува по принципъ въпросътъ — има право да възбуди и да формулира обвинението въ обвинителенъ актъ. Също така, г. г. народни представители, ако ние не сме обвинителна камара, не можемъ да стигнемъ отъ друга страна до това положение, че, възъ основа на всички данни, едва ли не да се произнесемъ по същество и да издадемъ присѣда по дѣлото. И това е работа на съдебнитѣ мѣста, които действуватъ по силата на закона самостоятелно и независимо отъ Народното събрание, отъ правителствената властъ и т. н.

Азъ схващамъ, че нашата задача по чл. 96 отъ конституцията се състои главно въ това — да дадемъ ли съгласието си или да откажемъ задържането на известно лице, народенъ представител, противъ който е възбудено углавно преследване и за който председателътъ на съда иска отъ Народното събрание разрешение, по силата на чл. 96 отъ конституцията, за задържането и даването му подъ съдъ. Това е задачата на Народното събрание.

Углавното преследване, г. г. народни представители, следва своя ходъ. Но ако Народното събрание откаже да даде съгласието си да бѣде задържанъ, то преследването е суспенсирано временно, докогато, въ най-крайния случай, трае мандатътъ на визирания народенъ представител, който е даденъ подъ съдъ. Следъ това вече съдилищата, по свое усмотрение, съгласно своето убеждение и по силата на законитѣ, продължаватъ да действуватъ, могатъ да издаватъ своята присѣда.

Но щомъ като отъ насъ се иска съгласие да бѣде задържанъ единъ народенъ представител и щомъ ние можемъ да откажемъ да го дадемъ, азъ мисля, че отъ само себе си се разбира, че въ време на сесия, по нашата конституция, не може да бѣде задържанъ никой народенъ представител за каквото и да било престѣпление, дори и въ случаитъ на заварено престѣпление — en flagrant délit — безъ разрешение на Народното събрание.

Така че ако нѣкои народни представители сѣ били задържани отъ полицията следъ откриването на сесията, по нареждане на обвинителната властъ, споредъ мене, това задържане не е законно, защото иначе нѣма смисълъ да се иска разрешението. Споредъ конституцията, въ които се казва, че при заварено престѣпление, en flagrant délit, полицията туря рѣка на престѣпника, работата на Народното събрание е: следъ като се съобщи незабавно на Събранието за задържането на народния представител, то да даде или да откаже съгласието си. Ако народното събрание откаже съгласието си за задържане на народния представител, то безъ съмнение тоя народенъ представител, върху който полицейската властъ туря рѣка въ момента, когато го е заварилъ на мѣстото на престѣплението — по френската конституция и по германската конституция, чл. 37, народниятъ представител може да бѣде задържанъ до вечерята следъ извършването на престѣпното деяние — независимо отъ неговитѣ убеждения и независимо отъ деянията, по които той е даденъ подъ съдъ, трѣбва да бѣде въ нашата срѣда.

Въ конкретния случай, както научавамъ, нѣкои отъ задържанитѣ депутати сѣ присѣдствували на откриване на сесията на Народното събрание.

Д. Ачковъ (нез): Напр., благоговѣйниятъ червенъ попъ!

К. Пастуховъ (с. д): Това задържане, г. г. народни представители, е незаконно, то е произволно и не би трѣбвало да се случи. Ние трѣбва да тълкуваме въ това отношение по-либерално нашата конституция и да се позволимъ на нашата досегашна практика, която не познава случай, докато трае сесията на Народното събрание, да се туря рѣка върху представител, безъ Събранието да даде разрешение за задържане на този представител, срещу когото е възбудено углавно преследване. Азъ зная случая съ г. Страшимировъ — чини ми се въ 1902 г. — когато той бѣ обвиненъ въ убийство. Камарата даде разрешение за задържането му и следъ това, на излизане, той бѣ задържанъ.

Д. Ачковъ (нез): И случаятъ съ Йорданъ Йоновъ.

К. Пастуховъ (с. д): Ако обичате, азъ мога да приведа като примѣръ и случая съ мене. Презъ 1914 г. стана това, презъ месецъ януарий, въ промеждутѣка, когато Камарата, съгласно конституцията, отъ 28 декември до 28 януарий не заседава. Противъ мене имаше да се изпълнява една присѣда по печата. По политически и партийни съображения бѣ дадено въ тоя промеждутѣкъ време нареждане да бѣда арестуванъ и да започне изпълнението на присѣдата. Грабнаха ме, обаче азъ не седѣхъ миренъ. Подадохъ жалба до респективнитѣ съдилища и Софийскиятъ окръженъ съдъ намѣри, че, по чл. 96 отъ конституцията, присѣдата, даже минала вече презъ всички съдебни инстанции, не може да бѣде изпълнявана, защото смѣтна, че тоя промеждутѣкъ е частъ отъ сесията на Народното събрание, срокътъ на която започва отъ 28 октомври и свършва на 28 мартъ. Цѣлиятъ този периодъ е време на сесията и, следователно, дори за една присѣда, влѣзла въ законна сила, съдътъ намѣри, че не може да бѣде изпълнена, отиѣни нейното изпълнение и азъ заехъ мѣстото си въ Народното събрание. Какво стана следъ това — не е важно.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Пастуховъ.

Часътъ е осемъ, г. г. народни представители!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Да се продължи заседанието, догдето свършимъ съ въпроса.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които сѣ съгласни съ предложението на г. министъръ-председателя, да се продължи заседанието, догдето се свърши съ въпроса, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема. Продължете, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Два въпроса собствено сѣ интересни тукъ, въ връзка съ искането за даване разрешение за задържане 8-тъ народни представители. Първиятъ въпросъ е: какъвъ е имунитетътъ по нашата конституция и какви сѣ, тъй да кажа, правата на Народното събрание да вниква въ преписки и въ дѣла, които му се поднасятъ или които то изисква отъ съда въ връзка съ обвинението? Вториятъ въпросъ е: що се разбира подъ „най-тежки наказания“ по криминалитѣ закони въ страната?

Г. г. народни представители! Не може да се каже, че всички конституции въ това отношение иматъ еднакви текстове. Тѣ се различаватъ: едни сѣ по-либерални, други сѣ малко по-прибрани. Но едно въ всички вѣе: защитата на имунитета или неприкосновеността на народния представител презъ всичкото време, догдето траятъ заседанията на Камарата. Даже има конституции, които въ това отношение отиватъ още по-далече. Така, напр., югославянската разпростира тоя имунитетъ изрично отъ момента на избирането до свършването на мандата, и не само за ония деяния, извършени следъ избирането, но и за простѣпки, извършени преди избирането на народния представител за такъвъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Конституция, която не се прилага.

П. Мърмевъ (мак): За такива депутати, нали, какъвто бѣше Пуниша Рачичъ, който повали 5-6 души народни представители въ скупщината, който уби Радичъ! Нали това е имунитетътъ?!

К. Пастуховъ (с. д): Азъ по-добре разбирамъ тѣзи работи, г. Мърмевъ, но думата ми не е за Пуниша Рачичъ.

Д. Дрънски (д): Исква да каже да не давате за примѣръ югославянската конституция.

К. Пастуховъ (с. д): Сега, г. г. народни предствители, има конституции, даже на реакционни държави, каквато е Турция — азъ не говоря какъ се прилага на практика, а какъ стои на теория въ конституциитъ този въпросъ за имунитета — чл. 17 отъ конституцията на която тоже осветява нашироко имунитета на народния представител. Ако искате да знаете, азъ не можахъ да намъря какъ конституцията на прехвалената отъ господата (Сочи работницитъ) Съветска република защитава имунитета на народния представител.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Тамъ нѣма конституция. Чеката го защитава!

Д. Дрънски (д): Тамъ сигурно има пълнен имунитетъ!

К. Пастуховъ (с. д): На теория, не на практика.

Х. Родевъ (нац. л): Г. Пастуховъ! Нека Ви отговорятъ тѣ. (Сочи работницитъ) Отговорете сега на това! Защо мълчите?

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Знае се какъ постъпиха спрямо тѣхни другари.

П. Напетовъ (раб): Тамъ има работническо-селски съвети, тамъ има диктатура на пролетариата и селянитъ — диктатура на 97% отъ населението противъ 3% империалисти и капиталисти.

К. Пастуховъ (с. д): Тази плѣсенясала плѣсень, която на стари грамофонни плочи се разнася по цѣлия свѣтъ, ми е известна, . . .

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Всички тѣ си добри деятели заточиха или изгониха отъ Русия.

К. Пастуховъ (с. д): . . . но азъ говоря, г-да, за това, което стои въ съветската конституция, . . .

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нищо нѣма.

К. Пастуховъ (с. д): . . . а не какъ се прилага на практика.

С. Димитровъ (раб): Вие изхождате изъ станозицето на меншевикитъ, на социалъ-предателитъ.

К. Пастуховъ (с. д): Не искамъ да заставамъ на никакво становище, освенъ юридическо. Ако дойда до политическото — до меншевишко, до болшевишко, до социалистическо — азъ тамъ толкова материалъ бихъ могълъ да нахвърлямъ противъ васъ, че ако вие имате разумъ, ще признаете пълната несъстоятелностъ на вашата теза.

С. Димитровъ (раб): Вие вземате активно участие въ общата подготовка на контрареволуцията.

Д. Нейковъ (с. д): Мълчи бе, нещастнико!

С. Димитровъ (раб): Вие сте нещастникъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Димитровъ!

Д. Нейковъ (с. д): Вие водите работническото къмъ нещастия.

К. Пастуховъ (с. д): Вие сте глупави и тогава, когато ви защитаватъ, защото нѣмате аргументи за васъ си. (Смѣхъ)

С. Димитровъ (раб): Затуй, защото сте умнитъ въ България, колко гласа имате? Трѣбва ви зестра.

К. Пастуховъ (с. д): Ехъ, гласовѣтъ ги даватъ на глупавитъ! Нѣкои, колкото сж по-глупави, толкова по печелятъ. (Смѣхъ)

С. Димитровъ (раб): Значи, работницитъ и селянитъ въ България сж глупави. Всички вие сте предатели!

К. Пастуховъ (с. д): Работници и селяни — никой не е фетишъ за мене. Отъ всѣки гражданинъ, селянинъ, работникъ, занаятчия се уча и съмъ длъженъ да го уча.

Ж. Маджаровъ (з): Господъ като отнелъ на глупавитъ мозъка, далъ имъ късметъ!

С. Момчиловъ (нац. л. о): Заради туй спечели Народниятъ блокъ!

К. Пастуховъ (с. д): Моля, не ме отклонявайте отъ мисълта.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: Навѣрно народътъ е билъ най-уменъ, като е избралъ либерали-смиловисти да изпрати!

С. Момчиловъ (нац. л. о): Азъ отговарямъ на господина (Сочи Ж. Маджаровъ), по неговата логика.

Министъръ-председател Н. Мушановъ: И азъ отговарямъ на апострофа.

С. Момчиловъ (нац. л. о): За министерската маса не говоря.

К. Пастуховъ (с. д): Въ чл. 17 отъ турската конституция азъ намѣрихъ защита на имунитета на народния представител, а въ конституцията на Русия можахъ да намѣря само чл. 75, който гласи, че на народния представител може да бѣде отнетъ мандатътъ, ако нѣма довѣрието на избираелитъ си, и че правителството е отговорно предъ съвета, предъ Народното събрание. Но по-нататкъ нищо не е казано за имунитета. Какво става — не ми е известна практиката имъ — дали въобще на народния представител не може да се посѣга или пъкъ по отношение на него, като не е казано въ конституцията нищо, важатъ общитѣ правила на углавното право, т. е. еднакво се третира като обикновенъ гражданинъ — ако извърши престѣпление, да бѣде отдаленъ подъ съдъ. Друго заключение азъ не мога да права. И виждамъ въ това отношение преимуществата на тѣй наречената буржоазна конституция предъ съветската, защото първата е по-демократична, като защитава имунитета на народния представител, независимо отъ убежденията му, революционеръ или контрареволуционеръ, отколкото руската конституция, която, види се, като нищо не говори по това, най-вѣроятно, предоставя на общото право и на съдилищата по общия редъ да третиратъ и народнитъ представители. — даже когато заседава народното събрание, парламентътъ — за престѣпление каквото и да било, дори отъ най-лекъ характеръ. То е разбира се, въ реда на нѣщата за една диктатура, въ която и демокрацията е по-формална, отколкото въ България, защото гѣзи, които влизатъ въ рускитѣ съвети, не се избиратъ нито непосредствено, нито свободно, нито тайно. Най-големитъ магии и дяволии, каквито човѣкъ може да измисли и времето е създадо другаде, сж приложени при избирането въ рускитѣ съвети. Така че тѣхнитъ народни представители не сж нищо повече отъ заржчани, поржчани, натрапени, назначени отъ страна на правителството.

П. Напетовъ (раб): Само че тамъ народнитъ представители не получаватъ дневни, не получаватъ никаква заплата, заседаватъ само единъ месецъ въ годината и работятъ безплатно.

А. Циганчевъ (з): Защо не се откажете и вие?

К. Пастуховъ (с. д): Вие получавате дневнитъ си по-рано и отъ мене. Азъ ги получавамъ на края на месеца, а вие ходите да ги вземате въ авансъ. Вие сте по-лакоми. За васъ по-може да се приложи пословицата: „Слѣпо като прогледа, далечъ види“. По-рано отъ мене тичате да си вземете дневнитъ и се оплаквате навънъ, че ви третиратъ отъ нѣкаквъвъ Централенъ комитетъ като стрелци, който ви взема половината отъ заплата, която отива за не-знайни цели. За мене вашето възражение, че тамъ заседавалъ единъ месецъ парламентътъ . . .

П. Напетовъ (раб): И който измѣни, веднага се изхвърля както Раковски, както Троцки и всѣки другъ.

Н. Гашевски (нац. л): На кого да измѣни, на себе си или на Сталинъ?

К. Пастуховъ (с. д): О-охъ! Раковски измѣнникъ! Че се е откърмилъ отъ дете като социалистъ и революционеръ,

а ти, храненико, който не можеш да изкараш на вън две пари и живееш от подавания на другите (Ржкопльскания от мнозинството), ти отиваш да хвърляш какъ върху един революционер като Раковски! Позволете ми, азъ, който съм неговъ противникъ, да го защита, защото го познавамъ още като младъ, като момче, и знамъ убежденията му; не ги споделямъ, но той има убеждения, бори се за тях и стана жертва на диктатурата, а не на демокрацията; стана жертва на Сталиновщината — на тази Сталиновщина, на тази чека, която не търпи никакво мнение. (Възбуждения отъ работниците)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

К. Пастуховъ (с. д): Въ това отношение, що се касае до политическата демокрация и до свободите, бждете сигурни, че много капиталистически държави превъзходствуватъ руския рай.

С. Димитровъ (раб): Истинска физиономия на социал-предател!

К. Пастуховъ (с. д): Но да не се отклонявамъ, защото съ глупавите на глава не мога да излъза. (Смѣхъ и ржкопльскания отъ земледѣлците)

Г. г. народни представители! Въпросътъ за еп flagrant delict и за времето на незадръжането, до гдето трае сесията, безъ да има разрешение отъ Народното събрание, е ясенъ и азъ нѣма да отварямъ отворени врата. Но по-интересенъ е въпросътъ, въ какво се заключаватъ нашата работа тукъ.

Едни искаха да видятъ дѣлата; други четатъ обвинителния актъ, чухме и доклада на г. докладчика. И вчера основателно бѣ, нека го кажа, възмущението на голѣма частъ отъ народното представителство, което така се излъза: хемъ безъ печатанъ докладъ, хемъ досущъ лекомислено погледнаха на работата. Г. г. народни представители, къмъ една правосъдна комисия, въ която участвуватъ юристи, ние имаме право да бждемъ по-взискателни.

Д. Ачковъ (нез): Родевъ, напимѣръ!

К. Пастуховъ (с. д): Който и да било. Комисията трѣбваше да излъза съ единъ мотивиранъ докладъ и да защити становището си, на което е застанала, за да улесни и нашата работа. Народното събрание, г. г. народни представители, върно е, не е единъ регистраторъ на съдебните постановления. Който и да уважава тѣзи постановления, то не може, не е длъжно да се подчини на това, което е поискано — т. е. да изпълни формално само тази страна, за даване или не даване разрешение за задържане на народни представители.

Г. г. народни представители! Ние не търсимъ и не можемъ да се задоволимъ въ всички случаи и съ така наречения законенъ поводъ за възбуждане на углавно преследване; и той може да бжде за насъ недостатъченъ. За Народното събрание може да не е достатъчно и изложението въ обвинителния актъ. Понеже прокурорътъ искалъ разрешение за даване подъ съдъ по чл. 6, Народното събрание било длъжно да даде съгласието си! Може г. прокурорътъ да е пощадилъ въ фактическа грѣшка. Ние юристите знаемъ въ какви правни и фактически грѣшки често пѣти може да се попадне и затова съдилищата оправдаватъ подсъдимите. И Народното събрание, което има да дава разрешение, при съзиране на тази явна или правна грѣшка не прекрѣчва прага на своята компетентност и не се намиса въ атрибутите на съдебната властъ, ако каже: явно е, че деянието не е наказуемо толкова — петъ години или шестъ години — а е наказуемо три години, следователно, народниятъ представителъ не може да бжде задържанъ, съгласно конституцията.

Г. г. народни представители! Народното събрание не е съдия, за да анализира всички данни въ едно дѣло, които говорятъ противъ или за по едно обвинение. Но то може да хвърли единъ по-обстоятеленъ погледъ и да реши дали има тукъ нѣщо сериозно или не, и съобразно това, по съвѣстъ, не по партийна принадлежностъ и лицепринятие, да разреши конкретно въпроса; и то нѣма да направи грѣшка, т. е. да нагази въ компетентността на съдебните мѣста.

Г. г. народни представители! Въ разрешаването на въпроса — азъ нѣма да отрека — нѣкога може да играе роля и политиката; тя не може да бжде игнорирана. Могатъ политическите обстоятелства да бждатъ така измѣнени въ момента, когато се иска разрешението — не въ момента, когато е извършено деянието — че въ очите на

обществото, на общественото мнение, на Парламента цѣлата тая работа да изглежда едно безмислие. Народното събрание може да каже: не суспендирамъ, не унищожавамъ, но отказвамъ задържането. Единъ примѣръ — може да го смѣтатъ нѣкои за въображаемъ.

Представете си, че нѣкой отъ г. г. емигрантите, отъ които има осждени по на 15 години затворъ, а има осждени и на смъртъ, би билъ избранъ за народенъ представител и би кацналъ по единъ неузнаваемъ начинъ — намѣрилъ способъ да прѣгази полицейски прѣпятствия и други — и дойде въ Народното събрание.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ако е народенъ представител!

К. Пастуховъ (с. д): Нѣкой въображаемъ. Азъ не визирамъ никого.

И. Качаковъ (нац. л): Осжденъ и лишенъ отъ права, какъ ще бжде избранъ и какъ ще кацне?

К. Пастуховъ (с. д): Теоритично е мислимо. Сега Народното събрание, ако е узрѣло по въпроса за амнистията, било защото се промѣниха политическите условия, било защото продължителното време налага друго отношение къмъ въпроса, въпрѣки че конституира, какво формално има извършено престѣпление, но ржководено отъ политически мотиви, то може да откаже задържането — долето трае сесията, разбира се. По нататъкъ е друго. Ето такива случаи съ мислими. Обаче трѣбва да се предпазваме да влагаме партизански елементъ. Но може да има народни представители, които да сѣ необходими въ Парламента за гласуване. Опозиция и болшинство се дѣлятъ, на нѣкой може гласове да не достигатъ, и тогава и това съображение политическо може да преодолѣе надъ юридическото, за да остане...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. Пастуховъ, позволете! Преди всичко такъвъ човѣкъ по закона е лишенъ отъ правото на избираемъ. Шомъ е осжденъ, той е лишенъ вече отъ политически права и не може да бжде народенъ представител.

К. Пастуховъ (с. д): Представете си, че присъдата не е влѣзла въ сила.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Чакайте. Ако ли Народното събрание реши да остане, да не даде разрешение да бжде задържанъ, то значи, че фактически ще го амнистира, защото, повтарямъ, по законитъ на страната сѣ му отнети политическите права.

К. Пастуховъ (с. д): Г. министъръ-председателю! Азъ Ви дадохъ единъ въображаемъ примѣръ, който нѣма никаква връзка съ нѣкое конкретно предложение. Всѣки единъ отъ васъ, ако далениятъ отъ менъ примѣръ не е подходящъ, може да си съчини другъ.

Н. Пждаревъ (д. сг. Ц): Напр., Рашко Маджаровъ презъ 1923 г. се избира.

Д. Ачковъ (нез): Кознички, когато бѣше въ затвора, го избираха.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Рашко Маджаровъ нѣмаше присѣда. Повечето отъ ония, които бѣха въ Шуменския затворъ, бѣха избрани, но нѣмаха присѣда.

Д. Ачковъ (нез): Ами имаше ли затворени въ Шуменъ?!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Разбира се. Че ти сега ли се раждашъ? (Оживление)

К. Пастуховъ (с. д): (Казва нѣщо)

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Искамъ само да Ви кажа, г. Пастуховъ, че Вие вземате само една хипотеза. Фактически това не може да съществува.

К. Пастуховъ (с. д): Г. министъръ-председателю! Азъ искахъ да обърна вниманието на народното представителство върху тия случаи. Приемете ги за много рѣдки, като голѣми изключения. Но, повтарямъ, мислими сѣ случаи, когато не партийни, а общополитически мотиви могатъ да повлияятъ на народното представителство, то да имъ даде преднина предъ юридическите и да откаже съгласието си, безъ съ това да е речено, че то фактически не е убе-

дено, какво имаме работа с едно престъпление. Това искам да кажа.

Министър-председател Н. Мушанов: Ако тъй широко може да бъде защитавана тази теза, има опасност. Аз бих казал, спрямо болшевиците, независимо от престъплението, макар то да не бъде от най-тежките, по съображение от обществен характер, тъй могат да се предадат от Събранията на съдъ.

К. Пастухов (с.д.): Не.

Министър-председател Н. Мушанов: Да, да.

К. Пастухов (с.д.): Погръшно е.

Министър-председател Н. Мушанов: Можем и до там да отидем. Аз правя извод от една теория, която Вие поддържате.

К. Пастухов (с.д.): Не сте правъ.

Х. Статев (д.с.ц.): Г. Пастухов поддържа, че въобще има случаи, когато Камарата може да откаже. Вие поддържате ли обратното?

Министър-председател Н. Мушанов: Ако политически съображения могат да заставят Народното събрание да даде или не съгласието си, като елиминира законите съображения, вие, застанали на политическата база можете да кажете: понеже общественият строй е застрашен тъй силно от комунистите, Народното събрание е властно да даде съгласие, като прескочи законите граници. (Оживление)

К. Пастухов (с.д.): Не това.

С. Цанов (з.): То става вече болшевизъмъ.

К. Пастухов (с.д.): Аз говоря едно, Вие разправяте друго.

Министър-председател Н. Мушанов: Напротивъ, правя извод от Вашата теза.

К. Пастухов (с.д.): Не искам да се отклонявамъ и да свързвамъ моя примѣръ съ конкретния случай. Азъ искамъ да лансирамъ предъ васъ една теоритична мисълъ, която никъга може да намѣри единъ конкретенъ образъ. А когато дойде, то е другъ въпросъ.

Ето защо по първата точка азъ заставамъ на тази позиция, която имамъ честта да изложа предъ васъ.

Интересува ме и втората точка: кои сж по криминалния законъ най-тежките наказания? То не е ясно и категорично по нашата конституция. Това трѣбва да го признаемъ. Но по пътя на тълкуването, где бихме могли, въ свързка съ наказателния законъ, да стигнемъ?

Г. г. народни представители! Като заставамъ на една позиция за по-широкъ имунитетъ на народния представител и като не виждамъ никаква опасност от това, че временно би се отложило разглеждането на дѣлото или изпълнението на присѣдата, азъ мисля, че бихме били по-правни, ако приемемъ 15—20 години строгъ тъмниченъ затворъ. Това съмъ поддържалъ и при други случаи, не само въ Народното събрание. Минимумъ 10 години строгъ тъмниченъ затворъ — не смъртно наказание.

Д. Дрънски (д.): Защо да не бъде 7? Кои сж съображенията Ви?

К. Пастухов (с.д.): Азъ ще се обясня.

Н. Гавриловъ (нац.л.): Въ наказателния законъ нѣма минимумъ 10 години строгъ тъмниченъ затворъ.

Министър-председател Н. Мушанов: Ами човѣкъ може да каже 8 години.

К. Пастухов (с.д.): Позволете, можете да кажете и 3, и 5 години.

Г. г. народни представители! Една уговорка най-напредъ. Азъ не отождествявамъ разрешението съ случаетъ за задържане подъ стража, като мѣрка за неотклонение. Тѣй че не всички случаи, по които се задържа обвиняемиятъ подъ стража, могатъ да дадатъ основание и тукъ да приложимъ конкретния случай. Защо избирамъ 10 години? Най-първо, да ви кажа кои сж най-тежки наказания по наказателния законъ. Ако е смъртна присѣда, ще

кажете: единъ единственъ случай; ако е доживотенъ затворъ, пакъ не сж много случаетъ. Най-тежки престъпления сж убийствата. Убийствата сж наказуеми отъ 10 години нагоре. Най-тежки престъпления още сж и предателството, измѣната, които сж наказуеми отъ 10 години нагоре. Всички други случаи, които сж наказуеми до 5 години затворъ, тѣ сж тежки, но не сж най-тежки престъпления. И за мене е важенъ минимумътъ, а не тая разтеглива формула отъ 3 до 8 години. Минимумътъ не бива да бъде ржководенъ.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ мисля, че въ случая по бихме отговорили на духа на конституцията, ако приемемъ, че най-тежки престъпни деяния сж ония, които по стария, отомански наказателенъ законъ, се наричатъ злодеяния. Тѣхъ е ималъ предъ видъ и учредителниятъ законодатель.

Ю. Качаковъ (нац.л.): И грабежитъ се наказватъ съ 5 години затворъ.

К. Пастуховъ (с.д.): Съ 10 години затворъ.

Ю. Качаковъ (нац.л.): Съ 5 години.

К. Пастуховъ (с.д.): Които се наказватъ съ 5 години, тѣ сж единични случаи — то е квалифицирана кражба. Тѣй ако вървимъ, г. г. народни представители, ще стигнемъ на 3, на 2 години.

Ю. Качаковъ (нац.л.): Като приемете израза злодеяния, ще приемете и 5 години.

К. Пастуховъ (с.д.): Азъ съмъ се занимавалъ съ този въпросъ, мислялъ съмъ по него, писалъ съмъ и съмъ ималъ случаи много пъти да се изказвамъ.

Ю. Качаковъ (нац.л.): Някой не Ви отрича това.

К. Пастуховъ (с.д.): Азъ признавамъ, че практиката на Народното събрание въ подобни случаи е била отъ 5 години нагоре. Не зная, може би, да е имало нѣкои отклонения, но обикновено е било 5 години. Азъ поддържамъ 10 години.

Ю. Качаковъ (нац.л.): И намирате оправдание въ това, че подобни престъпления попадатъ въ категорията на злодеянията.

К. Пастуховъ (с.д.): Ваша работа. — И като изхождамъ отъ това гледище, азъ намирамъ, че разрешение не мога да дамъ, понеже престъпното деяние е наказуемо, ако се не лѣжа, отъ 3 до 8 години.

Д. Дрънски (д.): Най-малко 5 години строгъ тъмниченъ затворъ.

Министър-председател Н. Мушанов: За отъ 3 до 8 години не се дава разрешение.

К. Пастуховъ (с.д.): Това е моето убеждение. Поддържамъ, че до 10 години затворъ е за най-тежки престъпления. На това основание азъ отказвамъ. (Възражения отъ мнозинството) Ваша работа е, г-да, вие ще си гласувате; азъ ви казвамъ моето мнение.

Министър-председател Н. Мушанов: Разбира се.

К. Пастуховъ (с.д.): Азъ си казвамъ моето мнение, и мога да го изкажа свободно, защото виждамъ, че и вие (Сочи мнозинството) не сте единодушни.

Министър-председател Н. Мушанов: Е, ако вземате примѣръ отъ нашата единодушностъ ще се забъркате! Я си вървете вие въ вашия пътъ!

К. Пастуховъ (с.д.): И въ вашиятъ срѣди има хърмъръ. — Но на въпроса. Най-после се касае за имунитетъ. Азъ мога да бъда на друго мнение и не съмъ съгласенъ, да не кажа много силна дума, съ вашата политика, съ този нюансъ на вашата политика — да прехвърляте отговорността върху съдебните органи, виѣсто на Народното събрание. Ако искате да нанесете ударъ на Комунистическата партия, можете да направите това не чрезъ преследвания, които сега, като ги ускорите, могатъ да дадатъ впечатление, че се върши единъ политикопартиенъ актъ, но чрезъ други действия, които вие, като правителство, ако намирате за добре, ще ги вършите.

Министър-председател Н. Мушанов: Съ ваша подкрепа.

К. Пастухов (с. д): Вие си имате такова болшинство, та нямате нужда от нашата подкрепа, нито ще я намърите. (Възражения отъ мнозинството)

Ако дойде въпросъ до отношенията ни съ комунистѣ, азъ съмъ ималъ случай да казвамъ мнението си и по-рано, и сега пакъ ще го повтора — че отъ юридическо гледище, ако нѣма основание за задържане, отъ политическо и морално гледище мога да имъ изкажа (Сочи работниците) мнение и да имъ дамъ съветъ, че тѣ съ своитѣ деяния и постѣпки сами засилватъ единъ реакционенъ курсъ въ нашата страна и, следователно, ако искатъ единъ режимъ на свободата и на ново фактическо отношение на силитѣ, тѣ сѣ длѣжни не само когато сѣ онуждени да говорятъ за формалната конституция, но и когато работата не се касае до тѣхъ, да я защищаватъ, да стѣпятъ лоялно и искрено, а не да ни проповѣдватъ ленински преломъ. Тѣ не разбиратъ ленинизма, ако твърдятъ, че само като отговоръ на реакцията иде тѣхната нелегалностъ. Ако сѣ учили ленинизма, щѣха добре да разбератъ, че неговата сѣщностъ е независима отъ отношението на противника, реакционенъ или демократиченъ; ако противникътъ е реакционенъ, терористъ-фашистъ, това е само единъ плюсъ повече, но и ако той е лояленъ, пакъ сѣщността на ленинизма е революцията, крѣватата разправа, диктатурата отгоре и отдолу, т. е., когато действувашъ мирно, да ти се качи на главата и да я строши. Тая политика не може да срещне нашето одобрение. И ако тѣ искатъ за работническата класа по-добра участь, а не да отива въ затворитѣ — лично тѣ не ме интересуватъ — не да приготвятъ лоша участь на работническата класа, тѣ сѣ длѣжни да разбератъ преимуществата на демокрацията, на свободата, на законността, чрезъ които по-лесно ще се създадатъ придобивки, отколкото чрезъ вероломствата имъ. (Възражения отъ работниците)

Д. Нейковъ (с. д): Ама за тая работа иска глава, разбираме.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народния представител г. д-ръ Тодоръ Кулевъ.

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Отказвамъ се.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Ще пристѣпимъ къмъ гласуване. (Чете)

„Протоколъ. Днесъ, 16 ноемврий 1932 г., парламентарната комисия по Министерството на правосѣдието реши: разрешава задържането подъ стража и сѣденето на народния представител Христо Трайковъ Христовъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 332/1932 г. на Софийския окръженъ сѣдъ.“

Има постѣпило предложение отъ работническата парламентарна група, подписано отъ нужното число народни представители, гласуването да стане поименно. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ рѣжка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приематъ решението на комисията тѣй, както се прочете отъ председателството, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Л. Станевъ (раб): (Къмъ мнозинството) Вижте си позора!

Д. Дрънски (д): Вие вземете урокъ отъ думитѣ на г. Пастуховъ. Той е шефъ на Работническата партия и ви дава акълъ. Слушайте него.

Л. Станевъ (раб): Това е то вашата демокрация!

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Г. г. народни представители! Сѣщото искане е направено и за Асенъ Бояджиевъ, за когото сѣщо така има обвинителенъ актъ и е подведенъ да отговаря за престѣпление по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата — престѣпление, за което се иска най-малко 5 години строгъ тъмниченъ затворъ.

Комисията единодушно — само единъ остана на особено мнение — разреши да бѣде той лишенъ отъ свобода, т. е. да бѣде задържанъ подъ стража и отдаденъ подъ сѣдъ.

Л. Станевъ (раб): Искамъ думата.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Дебатитѣ се развиха върху всички решения на комисията.

Отъ работниците: Не е вѣрно! (Възражения)

С. Димитровъ (раб): Ние протестираме противъ този начинъ на действие!

Министър-председател Н. Мушановъ: Моля, моля, да се разберемъ.

С. Димитровъ (раб): Защо се докладватъ тогава поотдѣлно?

Министър-председател Н. Мушановъ: Дебатира се върху всички въпроси, които засѣгатъ всѣка преписка.

Л. Станевъ (раб): Има лични деяния.

Министър-председател Н. Мушановъ: Нѣма лични деяния. (Възражения отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни)

Министър-председател Н. Мушановъ: Да се гласува.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ протокола на парламентарната комисия по Министерството на правосѣдието, държанъ на 16 ноемврий т. г., който гласи: (Чете) „Разрешава задържането подъ стража и сѣденето на народния представител Асенъ Маноловъ Бояджиевъ по наказателно дѣло отъ общъ характеръ № 719/1932 г. на Софийския окръженъ сѣдъ“, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Отъ работниците: Позоръ!

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Друго искане — срещу Петко Стоевъ Петковъ, за престѣпление по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата. Срещу сѣщия има обвинителенъ актъ за престѣпление по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата — престѣпление, за което се иска най-малко петъ години строгъ тъмниченъ затворъ.

Л. Станевъ (раб): Може ли така контрабанда да се решаватъ тѣзи въпроси?

Министър-председател Н. Мушановъ: Два дни се разисква тукъ. Какъ контрабанда!

С. Димитровъ (раб): Отъ името на работническата парламентарна група, ние протестираме и изказваме нашето възмущение...

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Продължително звъни)

С. Димитровъ (раб): ... противъ произволитѣ на Парламента — за побѣдата на работническо-селската класа...

(Народнитѣ представители отъ работническата парламентарна група излизатъ отъ залата, протестирайки вѣрѣждъ възражения отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията за задържането подъ стража и сѣденето на народния представител Петко Стоевъ Петковъ по наказателно дѣло отъ общъ характеръ № 1.156/1932 г. на Софийския окръженъ сѣдъ, моля, да вдигнатъ рѣжка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е сѣщо искане за задържане и даване подъ сѣдъ по наказателно дѣло отъ общъ характеръ № 1.164/1932 г. Константинъ Русиневъ за престѣпление по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата.

Комисията реши: „Разрешава задържането подъ стража и сѣденето на народния представител Константинъ Русиневъ по наказателно дѣло отъ общъ характеръ № 1.164/1932 г. на Софийския окръженъ сѣдъ.“

Има три искания за него.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията за задържането подъ стража и сѣденето на народния представител Константинъ Русиневъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 1.164/

1932 г. на Софийския окръжен съд, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е искане противъ сѣщия народенъ представителъ, Константинъ Русиновъ Динчевъ за разрешение задържането и сѣденето му по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 1.185/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ за престѣпление по чл. чл. 6 и 7 отъ закона за защита на държавата.

Комисията реши: (Чете) „Разрешава задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Константинъ Русиновъ Динчевъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 1.185/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ (углавно отдѣление)“, тъй като престѣплението, което е извършилъ, е наказуемо съ наказание не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията за задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Константинъ Русиновъ Динчевъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 1.185/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е искане срещу сѣщия народенъ представителъ — Константинъ Русиновъ Динчевъ — за разрешение затварянето и даването му подъ съдъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 291/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, понеже се обвинява въ престѣпление, за което се предвижда наказание не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ — по чл. чл. 6, 7 и 19 отъ закона за защита на държавата и чл. чл. 64 и 67 отъ наказателния законъ.

Комисията реши: (Чете) „Разрешава задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Константинъ Русиновъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 291/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ (углавно отдѣление)“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията за задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Константинъ Русиновъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 291/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е искане противъ народния представителъ Александъръ Харалампиевъ Наумовъ за разрешение затварянето и даването му подъ съдъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 544/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, понеже се обвинява по чл. чл. 6, 7 и 19 отъ закона за защита на държавата за престѣпление, което се наказва съ не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ.

Комисията разрешава да се задържи и сѣди.

Д. Нейковъ (с. д): Каква стана тя? Всичкиѣ ще изпостареватъ!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Единъ има петъ обвинителни акта!

Д. Дрънски (д): (Къмъ Д. Нейковъ) Сѣдебната властъ ги гони.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията: (Чете) „Разрешава задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Александъръ Харалампиевъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 544/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ (углавно отдѣление)“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е искане противъ сѣщия народенъ представителъ — Александъръ Харалампиевъ Наумовъ — за разрешение затварянето и даването му подъ съдъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 1.089/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, по което се обвинява за престѣпление по чл. чл. 7 и 19 отъ закона за защита на държавата.

Понеже престѣплението по тѣзи членове не подпада подъ ония престѣпления, за които се налагатъ най-тежки наказания, комисията не дава разрешение за задържането и сѣденето на този народенъ представителъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията: (Чете) „Не разрешава задържа-

нето подъ стража и сѣденето на народния представителъ Александъръ Харалампиевъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 1.089/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ (углавно отдѣление)“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Д. Дрънски (д): Чухте ли, г. Нейковъ? Не даваме разрешение.

Д. Нейковъ (с. д): Вие излѣзохте по-византийци отъ народняцитѣ!

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е искане за задържането подъ стража и сѣденето на сѣщия народенъ представителъ — Александъръ Харалампиевъ Наумовъ — по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 457/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, обвиненъ въ престѣпление по чл. чл. 6, 7 и 19 отъ закона за защита на държавата.

Комисията дава съгласието си, понеже за това престѣпление се предвижда наказание не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията: (Чете) „Разрешава задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Александъръ Харалампиевъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 457/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ (углавно отдѣление)“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е искане за задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Борисъ Кръстевъ Петковъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 511/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ за престѣпление по чл. 6 отъ закона за защита на държавата.

Понеже престѣплението, което е извършено, се наказва съ не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, комисията реши: (Чете) „Разрешава задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Борисъ Кръстевъ Петковъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 511/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ (углавно отдѣление)“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията за задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Борисъ Кръстевъ Петковъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 511/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е искане срещу сѣщия народенъ представителъ — Борисъ Кръстевъ Петковъ — . . .

Д-ръ Т. Кулевъ (д. сг. Ц): Дветѣ дѣла срещу единъ и сѣщия народенъ представителъ трѣбваше едновременно да се докладватъ.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л) Тѣ сѣ различни искания.

Т. Кънчевъ (д. сг. Ц): Едно задържане става.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Да. Направени сѣ искания за задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Борисъ Кръстевъ Петковъ по наказателни отъ общъ характеръ дѣла № 677/1932 г., № 629/1932 г. и № 628/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, по членове 6 и 7 отъ закона за защита на държавата.

Комисията дава съгласието си за това.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които сѣ съгласни съ решението на комисията за задържането подъ стража и сѣденето на народния представителъ Борисъ Кръстевъ Петковъ по наказателни отъ общъ характеръ дѣла № 677/1932 г., № 629/1932 г. и № 628/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпило е искане за задържането подъ стража и сѣденето на сѣщия народенъ представителъ — Борисъ Кръстевъ Петковъ — по

наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 713/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ, за престѣпление по чл. 7 отъ закона за защита на държавата.

Комисията не дава съгласието си.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията: (Чете) „Не разрешава задържането подъ стража и съденето на народния представител Борисъ Кръстевъ Петковъ по наказателно отъ общъ характеръ дѣло № 713/1932 г. на Софийския окръженъ съдъ (углавно отдѣление)“, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ Н. Гавриловъ (нац. л): Постѣпили съ искания за разрешение задържането подъ стража на народния представител Господинъ Желѣзковъ Лоловъ, първо, по следствено дѣло № 203/1932 г. на VI сѣдия-следователъ при Софийския окръженъ съдъ за престѣпление по чл. чл 6 и 7 отъ закона за защита на държавата и искане разрешение за продължение на горното следствено дѣло противъ същия и, второ, по следствено дѣло № 231/1932 г. на I сѣдия-следователъ при същия съдъ за престѣпление по чл. 6 отъ закона за защита на държавата.

Комисията, като има предъ видъ, че престѣпленията, за които се обвинява казаниятъ народенъ представител,

се наказватъ съ не по-малко отъ 5 години строгъ тъмниченъ затворъ, дава съгласието си.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ решението на комисията за задържането подъ стража и съденето на народния представител Господинъ Желѣзковъ Лоловъ по следствено дѣло № 203/1932 г. на VI сѣдия-следователъ при Софийския окръженъ съдъ и следствено дѣло № 231/1932 г. на I сѣдия-следователъ при същия съдъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Г. г. народни представители! Моля да се вдигне заседанието за вторникъ, като първата точка отъ дневния редъ бѣде: първо четене на законопроекта за печата и по-нататкъ да следва днешниятъ дневенъ редъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които приематъ предложението отъ г. министъръ-председателя дневенъ редъ за заседанието въ вторникъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 20 ч. 52 м.)

Председателъ: **АЛ. МАЛИНОВЪ**

Подпредседателъ: **Н. ЗАХАРИЕВЪ**

Секретаръ: **Н. ГАВРИЛОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**